

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378 - 7079

L 233

28e jaargang

30 augustus 1985

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

Inhoud

I *Besluiten waarvan de publikatie voorwaarde is voor de toepassing*

.....

II *Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing*

Commissie

85/404/EEG:

- ★ Beschikking van de Commissie van 10 juli 1985 inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag (IV/29.420 - Grundig-EG-verkoopbinding) 1

85/405/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 11 juli 1985 houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 79/113/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake de bepaling van het geluidsniveau van bouwmachines en -materieel 9

85/406/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 11 juli 1985 houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/533/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van motorcompressoren 11

85/407/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 11 juli 1985 houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/535/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van aggregaten voor laswerk 16

Inhoud (vervolg)

85/408/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 11 juli 1985 houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/536/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van energieaggregaten 18

85/409/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 11 juli 1985 houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/537/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van met de hand bediende betonbrekers en trilhamers voor sloopwerk 20

85/410/EEG:

- ★ Beschikking van de Commissie van 12 juli 1985 inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag (IV/4.204 Velcro-Aplix) 22

85/411/EEG:

- ★ Richtlijn van de Commissie van 25 juli 1985 tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand 33

II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 10 juli 1985

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag
(IV/29.420 – Grundig-EG-verkoopbinding)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(85/404/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag ⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij de Toetredingsakte van Griekenland, en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de door Grundig AG op 29 maart 1977 verrichte aanmelding van de Grundig-EG-verkoopbinding voor de groot- en de detailhandel,

Gezien de bekendmaking van het essentiële gedeelte van de aanmelding ⁽²⁾ overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17,

Na raadpleging van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE FEITEN

A. Structuur van de verkoop en marktpositie van Grundig

De onderneming Grundig AG, hierna „Grundig” te noemen, met zetel te Fürth, Bondsrepubliek Duitsland, heeft op 29 maart 1977 een verkoopbinding bij de Commissie aangemeld voor de afzet van haar produkten in de sector amusementslektronica op de gemeenschappelijke markt, welke zij op 1 april 1977 heeft ingevoerd.

⁽¹⁾ PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽²⁾ PB nr. C 276 van 16. 10. 1984, blz. 2.

Grundig brengt haar televisie-, video- en hi-fi-apparaten met toebehoren in de Bondsrepubliek Duitsland in de handel via de gespecialiseerde groot- en detailhandel en in de andere Lid-Staten via alleenverkopers die ten dele dochtermaatschappijen van Grundig zijn en hunnerzijds gespecialiseerde groot- of detailhandelaren bevoorraden. In totaal behoren in de Gemeenschap ongeveer 28 000 handelaren tot het verkoopnet van Grundig. Grundig geeft voor de verkoop van haar produkten geen prijsaanbevelingen uit.

Grundig behoort met een omzet van bijna 2,8 miljard DM in het boekjaar 1983/1984 tot de belangrijke fabrikanten van produkten in de sector amusementslektronica in Europa. Haar marktaandeelen bedragen bij de voornaamste troeven voor de omzet, kleurentelevisietoestellen en videorecorders, in de Gemeenschap 10,6 %, respectievelijk 6,0 %. In sommige Lid-Staten worden door Grundig hogere marktaandeelen bereikt, namelijk voor kleurentelevisietoestellen 19,5 % in de Bondsrepubliek Duitsland, 12,4 % in Italië en 9,6 % in Frankrijk. Voor videorecorders behaalt Grundig in deze Lid-Staten respectievelijk 16,5 %, 5,5 % en 3,3 %.

De industriële leiding van Grundig berust sinds 1 april 1984 bij Philips Gloeilampenfabrieken, Eindhoven, Nederland, hierna „Philips” te noemen, die reeds sinds 1977 een deelneming van 24,5 % in Grundig bezit.

B. Het verkoopsysteem van Grundig

De door Grundig met ingang van 1 april 1977 toegepaste verkoopbinding richtte zich naar haar inhoud op de beginselen welke de Commissie in haar Beschikking 76/159/EEG inzake het distributiesysteem van de onderneming Saba ⁽³⁾ had opgesteld. In het spoor van de gedeeltelijke koersveran-

⁽³⁾ PB nr. L 28 van 3. 2. 1976, blz. 19.

dering in de administratieve praktijk van de Commissie jegens selectieve verkoopsystemen in de sector amusements-elektronica, die in de tweede Beschikking 83/672/EEG van de Commissie inzake het distributiesysteem van Saba ⁽¹⁾, hierna met „Saba II” aangeduid, haar uitdrukking vond, heeft ook Grundig haar verkoopbindingsovereenkomsten aan de nieuwe vereisten aangepast.

De afzet van de Grundig-producten binnen de Gemeenschap wordt derhalve thans geregeld door:

- de Grundig-EG-verkoopbinding voor de groothandel en
- de Grundig-EG-verkoopbinding voor de detailhandel.

Deze overeenkomsten houden het volgende in:

1. a) Volgens de Grundig-EG-verkoopbinding voor de groothandel erkent Grundig als gespecialiseerd Grundig-groothandelaar alle groothandelaren die o.a.:
 - een groothandel exploiteren die in de verkoop van produkten in de sector amusements-elektronica is gespecialiseerd, of over een daarin gespecialiseerde afdeling beschikken die met een gespecialiseerde groothandel overeenkomt,
 - over geschoold personeel met de nodige technische kennis en een vakkundige buitendienst voor de adequate voorlichting der klanten beschikken,
 - de organisatorische en financiële voorwaarden bieden om zo mogelijk het gehele Grundig-programma te voeren en in voorraad te nemen en de stipte bevoorrading van hun afnemers te waarborgen, en
 - de Grundig-EG-verkoopbinding hebben ondertekend.

Heeft Grundig over een verzoek om erkenning niet binnen vier weken beslist, dan geldt de betrokken handelaar als gespecialiseerd Grundig-groothandelaar. Grundig verplicht zich onverwijld een verkoopbindingsovereenkomst met hem te ondertekenen en hem op de lijst van Grundig-branchehandelaars te plaatsen.

- b) Grundig-branchegroothandelaren zijn o.a. verplicht:
 - binnen de gemeenschappelijke markt als wederverkopers slechts erkende Grundig-handelaren te bevoorraden en zich eventueel vóór de levering bij de door Grundig ingeschakelde trustee ervan te vergewissen of de wederverkoper tot de afzet van Grundig-producten gerechtigd is;
 - Grundig-producten alleen aan eindverbruikers te vervreemden, wanneer dezen over een industrieel bedrijf beschikken en de waar voor eigen indus-

triële doeleinden betrekken en dit door ondertekening van een extra garantie op objectief verifieerbare wijze aantonen;

- voor een waterdichte nummercontrole over de verkoop van ieder Grundig-produkt boek te houden en deze gegevens ten minste drie jaar te bewaren;
 - Grundig bij de handhaving van de verkoopbinding en bij het vervolgen van inbreuken op het verkoopbindingssysteem bijstand te verlenen.
- c) Grundig-branchegroothandelaren hebben het recht beroepshandelaren die aan de vakbekwaamheids-criteria van de Grundig-EG-verkoopbinding voor de detailhandel voldoen, tot Grundig-branchetailhandelaar te benoemen.
 - d) Grundig-branchegroothandelaren zijn gerechtigd om op de gemeenschappelijke markt aan alle erkende Grundig-handelaren te leveren, respectievelijk bij hen te kopen, en hun wederverkoopprijzen vrijelijk vast te stellen.
 - e) Grundig verplicht zich o.a. de waterdichtheid van de Grundig-EG-verkoopbinding te waarborgen en de complete lijst van alle erkende Grundig-handelaren in de laatste versie aan een trustee ter hand te stellen, die tot beantwoording van vragen inzake het lidmaatschap van wederverkoper in het Grundig-verkoopsysteem verplicht is.
 - f) Voldoet een Grundig-branchegroothandelaar niet of niet langer aan de erkenningscriteria, dan kan Grundig de verkoopbindingsovereenkomst onder schriftelijke opgave van redenen onmiddellijk opzeggen. Maakt hij, op een wijze die het Grundig-EG-verkoopsysteem in gevaar brengt, inbreuk op de voorschriften van de verkoopbindingsovereenkomst, dan kan Grundig op termijn, of bij herhaalde inbreuk op staande voet, een leveringsstop met gelijktijdige onmiddellijke opzegging uitspreken. In geval van overtreding van de nationale wetten inzake de oneerlijke mededinging beschikt Grundig over deze sanctiemogelijkheden alleen wanneer de inbreuk niet is weersproken, dan wel langs gerechtelijke weg is vastgesteld. Tot opzegging mag Grundig normaal alleen overgaan wanneer van het Grundig-EG-verkoopsysteem wordt afgestapt.
2. a) Volgens de Grundig-EG-verkoopbinding voor de detailhandel moet een detailhandelaar o.a. aan de volgende vakbekwaamheidscriteria voldoen om tot Grundig-branchetailhandelaar te kunnen worden benoemd. Hij moet
 - een detailhandel drijven die in de verkoop van produkten in de sector amusements-elektronica is gespecialiseerd,
 - een speciale afdeling voor de verkoop van produkten uit de sector amusements-elektronica hebben ingericht, die met het bedrijf van een op de amusements-elektronica gespecialiseerde zaak kan worden vergeleken,

⁽¹⁾ PB nr. L 376 van 31. 12. 1983, blz. 41.

- Grundig-producten demonstreren en representatief tentoonstellen in verkooppunten die naar hun uiterlijk recht doen aan de reputatie van het merk Grundig. Gespecialiseerde afdelingen moeten van de andere afdelingen gescheiden zijn,
- geschoold verkooppersoneel met technische kennis voor de adequate voorlichting van de klant in dienst hebben,
- het assortiment van het Grundig-gamma zo volledig mogelijk als de omvang van de zaak of de gespecialiseerde afdeling zulks toelaten, kunnen aanbieden,
- over een adequate voorraad voor een representatieve keuze uit het actuele Grundig-productengamma beschikken, waarbij de adequaatheid moet worden beoordeeld naar de grootte van de onderneming, haar plaatselijke betekenis en haar afzetmogelijkheden, en niet voorhanden Grundig-producten op bestelling van de klant onverwijld kunnen leveren,
- de adequate en stipte uitvoering van alle voorkomende garantie- en serviceprestaties waarborgen, hetzij in eigen werkplaats, hetzij via een op grond van een permanente contractuele relatie met hem verbonden werkplaats,
- de Grundig-EG-verkoopbinding voor de detailhandel hebben ondertekend.

Het is de detailhandelaar verboden om via reclame en commerciële gedragingen twijfel te laten ontstaan aan het feit dat hij uitsluitend tot de detailhandel behoort. Voorts is het hem niet toegestaan in verband met de afzet van Grundig-producten in aankondigingen en reclameboodschappen op misleidende wijze op verkopen tegen „afhaal-, zelfbedienings- of meeneemprijzen” te wijzen of Grundig-producten in de postorderhandel te verkopen.

- b) Grundig zal alle branchedetailhandelaren die aan de vakbekwaamheidscriteria voldoen, als Grundig-branchedetailhandelaar erkennen. Bovendien hebben Grundig-branchedetailhandelaren het recht om branchedetailhandelaren tot de afzet van Grundig-producten toe te laten. Wanneer bij Grundig een verzoek om erkenning wordt ingediend, geldt de betrokken handelaar als Grundig-branchedetailhandelaar, indien over het verzoek niet binnen vier weken is beslist. Grundig verplicht zich in dat geval de verkoopbindingsovereenkomst met de detailhandelaar onverwijld te ondertekenen en hem op de Grundig-branchedetailhandelarenlijst te plaatsen.

Gezien het feit dat de verkoopbinding voor de gehele gemeenschappelijke markt geldt, heeft Grundig zich het recht voorbehouden van individuele vakbekwaamheidscriteria in overeenstemming met de omstandigheden van het betrokken land af te zien. Dit geldt echter niet voor de vereisten die aan de

hoedanigheid van branchehandelaar worden gesteld, het exploiteren van een open winkelbedrijf, de representatieve uitstalling van de Grundig-producten, het in dienst houden van geschoold verkooppersoneel en het verrichten van garantie- en klantenserviceprestaties.

- c) Grundig-branchedetailhandelaren zijn o.a. verplicht:

- Grundig-producten binnen de gemeenschappelijke markt alleen te leveren aan wederverkopers die erkende Grundig-branchedetailhandelaren zijn en zich eventueel vóór een leverantie van deze omstandigheid te vergewissen door bij de trustee te informeren,
- bij een vervreemding aan wederverkopers met het oog op een waterdichte nummercontrole over de verkoop van ieder Grundig-product boek te houden, die gegevens ten minste drie jaar te bewaren en Grundig dienaangaande informatie te verstrekken, wanneer een controle van het afzetkanaal om technische redenen of wegens het gegronde vermoeden van inbreuken op de EG-verkoopbinding nodig lijkt.

De Grundig-EG-verkoopbinding vermeldt uitdrukkelijk het recht van de Grundig-branchedetailhandelaren om op de gemeenschappelijke markt alle erkende Grundig-handelaren te bevoorraden, respectievelijk bij hen te kopen, en hun wederverkoop-prijzen vrijelijk vast te stellen.

- d) De verplichting van Grundig tot waarborging van de waterdichtheid van het verkoopsysteem en tot inschakeling van een trustee, en de voorwaarden voor de normale en onmiddellijke opzegging stemmen overeen met de voor de branchegroothandelaren getroffen regelingen (zie I. B. l. e) en f)).

C. De verbreiding van selectieve distributiesystemen voor producten uit de sector amusementslektronica

Selectieve distributiesystemen voor producten uit de sector amusementslektronica vinden in de Lid-Staten van de Gemeenschap in uiteenlopende mate toepassing. Zij zijn vooral in de Bondsrepubliek Duitsland van oudsher een veel verbreid afzetinstrument. In andere Lid-Staten komen zij duidelijk minder voor. In ieder geval opereren in alle Lid-Staten talrijke fabrikanten die hun producten zonder verkoopbindingen afzetten. Hun aandeel in de omzet aan de betrokken waren is meestal het grootst. Ook de verkoopsystemen van die fabrikanten die de toegang tot hun verkooppunt afhankelijk stellen van bepaalde criteria, vertonen echter soms duidelijke verschillen. Een groot aantal van de bij de Commissie aangemelde distributiesystemen is slechts voor het binnenland bestemd en strekt zich niet over de gehele Gemeenschap uit. Enkele verkoopovereenkomsten bevatten slechts een simpele beroepshandelsbinding die niet onder artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag valt. Ten slotte dient

opgemerkt te worden dat een groot aantal van de fabrikanten met een verkoopbinding geen compleet assortiment apparaten uit de sector amusementslektronica aanbiedt, maar slechts op bepaalde deelmarkten vertegenwoordigd is.

Het totale aantal van de bij de Commissie aangemelde selectieve distributiesystemen is sinds het arrest in zaak 26/76 „Metro” van het Hof van Justitie in 1977⁽¹⁾ niet gestegen.

D. Opmerkingen van derden

Er zijn bij de Commissie naar aanleiding van de bekendmaking van het essentiële gedeelte van de aangemelde overeenkomsten vier commentaren van belanghebbende derden binnengekomen. Daarin werd met name betoogd dat het Grundig-verkoopsysteem, te zamen met soortgelijke verkoopsystemen van andere fabrikanten, tot een feitelijke uitschakeling van de niet gespecialiseerde handel leidde en tot een beperking van de mededinging tussen de Grundig-handelaren, vooral op het gebied van de prijzen, en bovendien tot een verstarring van de prijsstructuur in de handel. Men sprak de twijfel uit of de erkende gespecialiseerde handelaren in de praktijk wel voor de adviesverlening en de service zorg dragen welke op grond van de verkoopbinding van hen wordt verlangd. Afgezien daarvan meent men dat klantenservice, gezien het bij de produkten uit de sector amusementslektronica intussen sterk gedaalde aantal gevallen die tot herstelling leiden, ook niet meer voor een behoorlijke afzet onontbeerlijk moet worden geacht. In een van de commentaren werd kritiek geuit op het voor detailhandelaren geldende toelatingscriterium met betrekking tot de inrichting van de verkoopruimten en de representatieve uitstalling van de Grundig-produkten. Dit criterium werd te vaag geacht.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

A. Artikel 85, lid 1

1. De overeenkomsten met groot- en detailhandelaren tot regeling van de afzet van Grundig-produkten binnen de Gemeenschap, waarop het Grundig-verkoopsysteem is gegrond, vormen in wezen eenvoudige beroepshandelsbindingen, die als zodanig niet onder artikel 85, lid 1, vallen. Zij bevatten slechts weinig bedingen die de beperking van de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt beogen en ten gevolge hebben en de handel tussen Lid-Statens ongunstig kunnen beïnvloeden en die daarom krachtens artikel 85, lid 3, zouden moeten worden vrijgesteld.
2. Voor zover de Grundig-EG-verkoopbindingsovereenkomsten alleen professionele voorwaarden voor de toegang tot de afzet inhouden, die zonder discriminatie worden toegepast, de erkenningsprocedure regelen en ondergeschikte controleverplichtingen bevatten, vallen zij daarom nog niet onder het verbod van artikel 85, lid 1. Dit geldt met name voor de volgende bedingen:
 - a) De eisen die aan de vakbekwaamheid van de Grundig-handelaren, de vakkennis van hun verkooppersoneel, de klantenservice en de inrichting van de

verkoopruimten worden gesteld, gaan niet verder dan hetgeen nodig is voor een selectief distributiesysteem dat gebaseerd is op de kwaliteitscriteria voor de technisch veeleisende produkten uit de sector amusementslektronica. De hoge graad van innovatie die kenmerkend is voor deze industrietak leidt niet alleen tot het geregeld ontwikkelen van volkomen nieuwe produkten, maar ook tot een voortdurende uitbreiding van de toepassingsmogelijkheden van reeds bestaande apparaten. Bovendien tekent zich een toenemende integratie af tussen de gebieden van de amusementslektronica, de gegevensoverbrenging en de gegevensverwerking, met het gevolg dat bij voorbeeld televisietoestellen naast hun vroegere functie toepassing vinden als eindstation voor aansluiting van een reeks van randapparaten. Eisen aan de vakbekwaamheid van de handelaren in het geven van advies en het verrichten van klantenservice zullen derhalve gesteld blijven. De grotere betrouwbaarheid van de produkten uit de sector amusementslektronica verandert daaraan niets. Nog afgezien van het feit dat garantieverlening en reparatie slechts één deelaspect van het algehele serviceaanbod van de gespecialiseerde handelaar vormen, moeten ook voor de vakbekwame wegneming van gebreken, al komen die wellicht minder vaak voor, faciliteiten aanwezig zijn.

- b) Ook de verplichting van de handelaren om Grundig-produkten in daartoe geschikte verkoopruimten te demonstreren en representatief ten toon te stellen moet noodzakelijk worden geacht. Grundig heeft er terecht belang bij, te waarborgen dat haar hoogwaardige produkten de consument in een passend kader worden aangeboden. Natuurlijk moet de omschrijving van deze verplichting van algemene aard zijn en een zekere beoordelingsruimte openlaten. Het gevaar dat dit criterium door Grundig op discriminerende wijze zou worden toegepast, is intussen gering omdat, enerzijds, ook gespecialiseerde groothandelaren het recht hebben detailhandelaren toe te laten en dus dit erkenningscriterium toe te passen en, anderzijds, de betrokken detailhandelaren de mogelijkheid bezitten de weigering van de toelating door Grundig aan een rechterlijk oordeel te onderwerpen.
- c) Het verbod om voor Grundig-produkten reclame te maken met „afhaal-, zelfbedienings- en meeneemprijzen” vindt zijn rechtvaardiging in het feit dat volgens de Grundig-verkoopbinding alle handelaren verplicht zijn bepaalde prestaties op het gebied van het verlenen van advies en klantenservice te verrichten. Dit heeft tot gevolg dat het de handelaren niet is toegestaan een commercieel beleid te volgen waarvan deze prestaties niet principieel mede deel uitmaken. Prijs of biedt een handelaar echter Grundig-produkten tegen „meeneem”-prijzen of dergelijke aan, dan houdt dat eigenlijk in dat de gebruikers ten opzichte van hem van de genoemde klantenservice afzien. De contractuele uitsluiting van zulk een wijze van zaken doen is bijgevolg door de kwalitatieve toelatingsvoorwaarden gedekt. Voorts behoeft het gevaar van

⁽¹⁾ Jurisprudentie 1977, blz. 1875.

een algemeen afwijken van een op de verrichting van de betrokken klantenserviceprestaties gerichte commercieel beleid niet te worden gevreesd wanneer de handelaar op uitdrukkelijk verlangen van de klant bepaalde van die prestaties niet levert. In zulk een geval wordt de handelaar door de Grundig-verkoopbinding niet gehinderd, indien hij voor de kosten welke hij heeft bespaard, de klant korting geeft.

Het verbod om Grundig-produkten in het postorderbedrijf te verhandelen is eveneens gedekt door de verplichting de klanten te adviseren en de waren ten toon te stellen. Weliswaar sluit dit de verzending van apparaten op verlangen van de klant in individuele gevallen niet uit.

- d) Grundig beoogt met het stellen van kwalitatieve vereisten op rechtmatige wijze ervoor zorg te dragen dat haar produkten alleen door voldoende bekwame wederverkopers in de handel worden gebracht. Met een controle op de handelaren vóór, en zonodig ook na, de erkenning, wil men waarborgen dat alle handelaren ook werkelijk aan de eisen voldoen. Men mag, gezien het zeer grote aantal handelaren dat tot het verkoopnet van Grundig behoort, niet uitsluiten dat er gevallen zullen zijn waarin een handelaar zijn verplichtingen niet adequaat nakomt. Deze mogelijkheid mag echter geen beperking opleveren van het recht van Grundig om een verkoopconcept toe te passen dat op kwaliteitseisen is gebaseerd.
- e) De controleplichten die op de erkende handelaren rusten in geval van verkoop aan wederverkopers, vertonen evenmin als de aan de groothandelaren opgelegde verplichting om Grundig bij de handhaving van de verkoopbinding bij te staan, een zelfstandig concurrentiebeperkend karakter. Het recht van Grundig om nummercontroles uit te voeren is uitdrukkelijk beperkt tot gemotiveerde gevallen van contractbreuk door de betrokken Grundig-handelaar of door derden. De voorgeschreven verificatie, of de te bevoorraden handelaar – nog – als Grundig-handelaar is geregistreerd, kan door navraag bij Grundig of bij de door de onderneming ingeschakelde trustee plaatsvinden. Een concurrentiebeperkende toepassing van deze bedingen kan derhalve uitgesloten worden geacht.
- f) Het voor groothandelaren geldende verbod van bevoorrading van particuliere eindverbruikers valt niet onder artikel 85, lid 1, omdat het beoogt de taakverdeling tussen groot- en detailhandel te consolideren en concurrentievervalsingen te verhinderen (zie het arrest „Metro” van het Hof van Justitie, rechtsoverweging 28).
- g) Voorts kunnen de bepalingen met betrekking tot de procedure van erkenning en uitsluiting van handelaren geen waarneembare concurrentiebeperkingen veroorzaken, omdat Grundig rekening heeft gehouden met de beginselen welke de Commissie in haar Beschikking Saba II heeft opgesteld (zie II. A. 6. b) en c)):

- aa) Grundig zal over ieder verzoek om erkenning binnen vier weken beslissen,
- bb) erkende groothandelaren zijn bovendien gerechtigd, geschikte detailhandelaren tot Grundig-detailhandelaar te benoemen,
- cc) opzegging kan op rechtmatige wijze nog alleen voor het gehele verkoopbindingssysteem plaatsvinden;
- dd) opzegging om gewichtige redenen en/of leveringsstop zijn in geval van inbreuken op het mededingingsrecht alleen mogelijk, wanneer het betrokken verwijt door de handelaar niet wordt bestreden, dan wel in rechte is vastgesteld.

3. Verkoopbindingsovereenkomsten moeten echter anders worden beoordeeld wanneer zij verplichtingen voor de betrokken ondernemingen en toelatingscriteria inhouden die de hierboven aangegeven grenzen te buiten gaan. Zij vallen dan onder artikel 85, lid 1, maar kunnen in voorkomend geval overeenkomstig artikel 85, lid 3, worden vrijgesteld.

Uit de Grundig-EG-verkoopbindingscontracten voor de detail- en voor de groothandel vloeit voort dat Grundig zich verbindt niet aan handelaren te leveren die niet tot het verkoopsysteem behoren. Wat de Grundig-handelaren betreft, is het hun verboden, handelaren te bevoorraden die niet door Grundig of een erkende groothandelaar zijn toegelaten.

Deze verplichtingen vormen in het onderhavige geval beperkingen van de mededinging, want de toegang tot het Grundig-verkoopsysteem staat uitsluitend open aan handelaren die niet slechts aan algemene technische en beroepsvoorwaarden voldoen, maar bovendien bereid zijn bepaalde verkoopbevorderende maatregelen te nemen en speciale verkoopprestaties te verrichten.

Grundig-detailhandelaren moeten het Grundig-produktengamma zo volledig mogelijk als de omvang van de gespecialiseerde zaak of de gespecialiseerde afdeling toelaat, tentoonstellen en een representatieve keuze van het actuele Grundig-produktengamma in voorraad hebben.

Grundig-groothandelaren moeten zo zijn georganiseerd en financieel gestructureerd, dat zij zo mogelijk het volledige Grundig-produktengamma voeren en in voorraad hebben.

Deze verplichtingen gaan verder dan hetgeen ter waarborging van een behoorlijke afzet nodig is en vormen beperkingen van de mededinging; zij leiden namelijk bij de erkende handelaren tot beperkingen van hun autonome commerciële beleid.

4. Het Grundig-verkoopsysteem, dat voor de gehele Gemeenschap geldt en de hierboven genoemde concurrentiebeperkingen bevat, kan reeds naar zijn aard de handel tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden. Aan de waarneembaarheid van deze ongunstige beïnvloeding kan, gezien de marktaandelen welke Grundig in bepaalde Lid-Staten behaalt, geen twijfel bestaan.

B. Artikel 85, lid 3

De overeenkomsten die het Grundig-EG-verkoopsysteem vormen, voldoen aan de voorwaarden van artikel 85, lid 3:

1. De afzetbevorderende verplichtingen welke de groot- en de detailhandelaren zijn opgelegd, dragen, te zamen met de branchehandelscriteria, bij tot een verbetering van de betrokken produkten, want daarmee wordt ervoor zorg gedragen dat Grundig-apparaten slechts in de handel worden gebracht door handelaren die de clientèle deskundig kunnen adviseren en na de koop de voor het opstellen, in bedrijf nemen en onderhouden van de apparaten noodzakelijke diensten verrichten en zich bovendien voor de afzet van deze fabrikant inzetten. Grundig kan aldus steunen op een net van vakkundig geschoolde handelaren die ervoor zorgen dat haar produktengamma de gebruikers in de gewenste omvang wordt gepresenteerd en voor hen in voorraad wordt gehouden. Daardoor kan de afzet van Grundig-produkten rationeler en doeltreffender worden georganiseerd. De concurrentie tussen Grundig en andere merken wordt erdoor gestimuleerd, zonder dat die tussen Grundig-handelaren wordt beperkt.
2. De daaruit voortvloeiende voordelen, met name de garantie van een doeltreffende klantenservice, het bredere assortiment bij de groot- en de detailhandelaren en hun betere leveringsmogelijkheden, komen de gebruikers rechtstreeks ten goede.

Grundig-handelaren zijn uit hoofde van hun vakbekwaamheid in staat de gebruikers zowel algemeen over de technische ontwikkeling op het gebied van de amusementslektronica in te lichten en hun daarbij met name de werking van nieuwe produkten en het uitgebreide toepassingsgebied van bestaande apparaten uiteen te zetten, alsook op de specifieke verschillen tussen de onderscheiden fabrikanten te wijzen. Met reclamebrochures van de fabrikanten, en ook met de mededelingen in vak- of consumententijdschriften, is slechts onder bepaalde voorwaarden een adviserend gesprek tussen branchehandelaar en klant te vervangen, en dan nog alleen bij een technisch zeer goed ingelicht, betrekkelijk gering deel van het afnemerspubliek. Bovendien kan de gebruiker bij een Grundig-handelaar een overzicht over althans de essentiële gedeelten van het Grundig-assortiment verkrijgen in de zekerheid een Grundig-apparaat dadelijk of binnen een zeer korte termijn geleverd te krijgen. Ten slotte kan hij bij aankoop zeker zijn, dat de handelaar hem op vakkundige wijze de bediening van het betrokken apparaat zal uitleggen, het zo nodig bij hem thuis installeert en instelt en tijdens en na afloop van de garantietermijn de nodige reparaties en klantenservice verricht.

Deze voordelen komen de gebruikers ten goede, zonder dat zij daarvoor een merkbaar hogere prijs op de koop toe moeten nemen, want de prijsconcurrentie is in deze sector juist tussen branchehandelaars nog steeds zeer intens (zie punt 4).

3. Voor zover het Grundig-verkoopsysteem concurrentiebeperkende verplichtingen inhoudt, zijn deze ter verwezenlijking van de bovengenoemde voordelen onmisbaar. Dat geldt zowel voor het verbod om niet erkende handelaren met Grundig-waren te bevoorraden, als voor de afzetbevorderende verplichtingen. Zonder deze contractbestanddelen zouden de voordelen bij de verdeling der produkten en hun gunstige uitwerking voor de gebruikers niet gewaarborgd zijn. Men moet in dit verband bedenken dat het bij de vraag van de onmisbaarheid niet erom gaat of de betrokken produkten in het geheel niet op een andere wijze in de handel kunnen worden gebracht, maar alleen of het in het kader van artikel 85, lid 3, positief beoordeelde afzetbeleid van de betrokken fabrikant de bedoelde concurrentiebeperkingen van node heeft. Van betekenis is in dit verband ten slotte ook, dat de procedure van toelating en uitsluiting van handelaren sinds de Beschikking Saba II wijzigingen heeft ondergaan die tot een objectivering van de betrokken beslissingen leiden en de fabrikant alle mogelijkheid ontnemen om de verkoopbinding voor oogmerken in strijd met de vrije mededinging te misbruiken.
4. Ten slotte worden door de overeenkomsten die de basis van het Grundig-verkoopsysteem vormen, aan de betrokken ondernemingen geen mogelijkheden geopend om voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen:
 - a) De beperkingen die in de Grundig-verkoopbinding besloten liggen, hebben betrekking op de relatie tussen Grundig en haar tussenpersonen bij de afzet. Zij hebben geen waarneembare uitwerking op de concurrentieverhouding tussen Grundig en andere fabrikanten van amusementslektronica. Met name worden de handelaren door de verkoopbinding verhinderd om tegelijkertijd de afzet van de produkten van concurrerende fabrikanten ter hand te nemen of te bevorderen.
 - b) Ook in het handelsstadium wordt de mededinging door de Grundig-verkoopbinding niet uitgeschakeld.

Dit wordt reeds gewaarborgd door de inhoud die aan de verkoopbinding is gegeven:

De toelatingsprocedure waarborgt in haar huidige vorm dat alle handelaren die aan de voorwaarden voldoen, tot de afzet worden toegelaten. Zowel op groothandels- als op detailhandelniveau kunnen de Grundig-handelaren binnen de gehele Gemeenschap onderling met elkaar concurreren. Zij zijn vrij in het bepalen van hun prijzen en hebben het recht zich de aankoopmogelijkheid ten nutte te maken die in hun geval het gunstigst is, aangezien leveranties tussen handelaren binnen het Grundig-verkoopnet onbeperkt zijn toegelaten.

Bovendien neemt Grundig noch op de gemeenschappelijke markt in haar geheel, noch op een wezenlijk deel daarvan een positie in die het deze onderneming mogelijk zou maken de mededinging in het handelsstadium uit te schakelen.

Zelfs op de enige deelmarkt waar Grundig een hoger aandeel behaalt, die voor kleurentelevisietoestellen in de Bondsrepubliek Duitsland (marktaandeel 19,5%), staat Grundig in daadwerkelijke concurrentie met de ondernemingen uit het Thomson-Brandt-concern (Telefunken, Saba, Nordmende), die een marktaandeel van ongeveer 23% voor hun rekening nemen, alsmede met andere belangrijke ondernemingen, en kan zij derhalve met behulp van haar verkoopbinding geen beslissende invloed op de mededinging in de handel uitoefenen. In deze beoordeling zou, gezien de concurrentiesituatie, ook niets veranderen wanneer men de aandelen van Grundig en Philips in deze deelmarkt op grond van de fusie van de beide ondernemingen bij elkaar optelt (rond 33,5%). Ook te zamen zijn deze fabrikanten niet in staat een uitschakeling van de mededinging bij de verkoop van kleurentelevisietoestellen in de Bondsrepubliek tot stand te brengen. Bovendien zou het gevaar van een verslechtering van de concurrentiestructuur in de handel in de hier besproken samenhang alleen ontstaan wanneer Grundig en Philips een uniform of althans zeer soortgelijk afzetbeleid volgden. Dit is echter niet het geval, aangezien Philips in geen der Lid-Staten een verkoopbinding toepast.

Ten slotte is een andere beoordeling ook niet, indien men rekening houdt met de aanwezigheid van soortgelijke verkoopbindingssystemen van andere fabrikanten, aangewezen, waarbij trouwens alleen de situatie in de Bondsrepubliek aanleiding geeft tot een onderzoek in die zin. Afgezien van het feit dat deze systemen in niet onaanzienlijke mate van elkaar afwijken (binnenlandse verkoopbindingen, bindingen die voor de gehele Gemeenschap gelden, eenvoudige bindingen voor de gespecialiseerde handel die niet onder artikel 85, lid 1, vallen en bindingen met verkoopbevorderende verplichtingen, afzet in één en in twee fasen), hebben zij noch tot een verstarring van de prijsstructuur, noch tot een feitelijke uitschakeling van bepaalde afzetvormen geleid.

aa) Hoewel het Hof van Justitie in zijn rechtspraak, zaak 26/76 „Metro”, rechtsoverweging 21, en zaak 107/82 „Selectief distributiestelsel”, rechtsoverweging 42⁽¹⁾, ervan uitgaat dat, wegens het belang dat bij selectieve verkoopsystemen aan de service wordt gehecht, het accent niet op de prijsconcurrentie ligt en afzwakking daarvan in het belang van de concurrentie op andere gebieden aanvaardt, kon de Commissie jarenlang constateren dat er, juist in de Lid-Staat van de Gemeenschap waar dergelijke systemen op grote schaal worden toegepast, soms een zeer scherpe prijsconcurrentie op detailhandelniveau, in het bijzonder tussen Grundig-handelaren, heerst. Dit geldt in dezelfde mate voor de verschillende produktgebieden, waarbij dikwijls zelfs bij volkomen nieuwe produkten reeds kort na hun introductie op de markt als gevolg van de concurrentie aanzienlijke prijsverlagingen kun-

nen worden geconstateerd. Algemeen gesproken zijn de prijzen van produkten uit de sector amusementslektronica ondanks technische verbeteringen in veel geringere mate gestegen dan de algemene kosten van levensonderhoud. Zo zijn televisietoestellen, ondanks hun betere uitvoering, in reële prijzen rond de helft goedkoper dan in 1968.

bb) De Commissie kon evenmin vaststellen dat door de selectieve verkoopsystemen op het gebied van de amusementslektronica bepaalde afzetvormen als consumentenmarkten en zelfbedieningsgroot- en detailhandelaren van de afzet van deze produkten principieel worden uitgesloten. Zelfbedieningshandelaren worden, zoals alle andere belangstellende handelaren, door de Grundig-verkoopbinding uiteraard van de verkoop uitgesloten, indien zij weigeren aan de toelatingsvoorwaarden te voldoen, die trouwens overwegend een kwalitatief karakter hebben en derhalve niet onder artikel 85, lid 1, vallen, indien zij zonder discriminatie worden toegepast. Voor zover deze afzetvormen zich echter aanpassen aan de verkoopbindingsvoorwaarden hebben zij toegang tot Grundig-produkten. In feite behoort ook een aantal ondernemingen die hun waren grotendeels volgens het zelfbedieningsbeginsel verkopen, maar voor de produkten van de sector amusementslektronica aparte afdelingen met gespecialiseerd personeel hebben ingericht, tot het Grundig-verkoopnet.

Onafhankelijk van deze aan alle betrokken handelaren openstaande mogelijkheid om zelf de voorwaarden te scheppen om te worden opgenomen in het verkoopnet van een fabrikant die zijn afzet door een verkoopbinding regelt, past in de Gemeenschap slechts een minderheid van de fabrikanten en passen ook in de Bondsrepubliek niet alle belangrijke fabrikanten verkoopbinding toe. Bovendien kunnen zelfbedieningshandelaren die zich, bij voorbeeld via nevenimport, produkten van een fabrikant verschaffen die slechts een binnenlandse verkoopbinding toepast, diens produkten in de Bondsrepubliek afzetten zonder dat deze fabrikant hun dat juridisch kan beletten.

Van een feitelijke uitsluiting van de bovengenoemde afzetvormen van de afzet van de produkten uit de sector amusementslektronica is derhalve geen sprake, noch in de Gemeenschap in haar geheel, noch in een wezenlijk deel daarvan.

C. Artikelen 6 en 8 van Verordening nr. 17

Grundig heeft de EG-verkoopbindingen voor de groot- en de detailhandel op 29 maart 1977 bij de Commissie aangemeld. De aangemelde overeenkomsten voldeden op alle essentiële punten aan de toenmalige praktijk van de Commissie en de rechtspraak van het Hof van Justitie. In de loop van de

⁽¹⁾ Jurisprudentie 1983, blz. 3151.

procedure heeft de Commissie onder invloed van talrijke verificaties in de betrokken bedrijfstak haar oordeel over afzonderlijke bedingen inzake de bij toelating of uitsluiting van handelaren gevolgde procedure die in de verkoopbindingsovereenkomsten geregeld voorkomen, gewijzigd. Over de branchehandelsvoorwaarden en de verkoopbevorderingsverplichtingen, die de materiële kern van de verkoopbindingen vormen, onderging de opvatting van de Commissie geen verandering.

Nadat de Commissie Grundig haar gewijzigde opvatting over onderdelen van de toelatings- en uitsluitingsregels had medegedeeld, heeft Grundig de overeenkomsten in de aangegeven zin gewijzigd. Het lijkt daarom redelijk de verklaring op grond van artikel 85, lid 3, van het EEG-Verdrag, overeenkomstig artikel 6 van Verordening nr. 17, met ingang van 29 maart 1977 te laten gelden. Tot het tijdstip waarop de Commissie Grundig haar gewijzigde opvatting mededeelde en deze onderneming de gelegenheid gaf haar overeenkomst aan te passen, kan men zich voor de juridische beoordeling van de Grundig-EG-verkoopbinding naar de oorspronkelijke bestuurspraktijk van de Commissie richten. Men kan namelijk niet slechts constateren dat de Grundig-EG-verkoopbinding in haar oude versie aan de toen door de Commissie opgestelde en door het Hof van Justitie bevestigde voorwaarden voor vrijstelling voldeed, maar ook dat de door de Commissie ingestelde onderzoeken naar de structuur van de prijsconcurrentie en de toepassing van de verkoopbindingen door Grundig in de praktijk, niet tot bevindingen hebben geleid die aan de vrijstelbaarheid van de verkoopbinding zouden kunnen doen twijfelen. Met de verandering van haar administratieve praktijk ten aanzien van de procedure van toelating en uitsluiting van handelaren beoogt de Commissie van meet af aan en voor de toekomst in versterkte mate zorg te dragen voor een toepassing van verkoopbindingen die vrij is van discriminatie. De nieuwe rechtsopvatting pretendeert niet te gelden voor situaties in de periode voorafgaand aan de mededeling aan Grundig inzake de noodzaak veranderingen aan te brengen. Met betrekking tot deze periode zijn — zoals in het geval Grundig — feitelijke constatering over de toepassing van de verkoopbinding mogelijk. De geëvolueerde principes komen daarom eerst vanaf het bovengenoemde tijdstip van het inlichten van Grundig tot gelding.

De Grundig-verkoopbinding, die in haar materiële essentie van meet af aan overeenstemde met de in zoverre ongewijzigde administratieve praktijk van de Commissie, komt derhalve zowel in de aangepaste als in de oorspronkelijk toegepaste vorm met ingang van de dag der aanmelding voor vrijstelling in aanmerking.

Met inachtneming van de tijd die sinds de aanmelding reeds is verstreken, is het redelijk, de geldingsduur van deze beschikking overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 tot en met 28 maart 1989 te laten lopen. De Commissie is daardoor in staat, na betrekkelijk korte tijd, de gevolgen van het Grundig-verkoopstelsel voor de mededinging opnieuw te toetsen.

Aan de beschikking dienen verplichtingen te worden verbonden, zodat de Commissie kan nagaan of Grundig bij de

toelating of uitsluiting van een groot- of een detailhandelaar niet op discriminerende wijze optreedt. Grundig moet de Commissie derhalve jaarlijks verslag uitbrengen over de gevallen waarin zij een groot- of een detailhandelaar de toelating heeft geweigerd of ontnomen dan wel een leveringsstop heeft opgelegd, of waarin zij inzage heeft verlangd in de stukken van een „Grundig-handelaar” betreffende de nummercontrole. De beschikking is in dat opzicht gebaseerd op artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag wordt overeenkomstig artikel 85, lid 3, buiten toepassing verklaard voor:

- de Grundig-EG-verkoopbinding voor de groothandel en
- de Grundig-EG-verkoopbinding voor de detailhandel.

Deze vrijstelling geldt met ingang van 29 maart 1977 tot en met 28 maart 1989.

Artikel 2

De onderneming Grundig AG wordt verplicht de Commissie jaarlijks, voor het eerst uiterlijk op 31 december 1985, verslag uit te brengen over de gevallen waarin zij:

- een groot- of detailhandelaar de toelating als „Grundig-handelaar” heeft geweigerd of ontnomen, of een leveringsstop jegens hem heeft uitgevaardigd;
- inzage in de bescheiden van een „Grundig-handelaar” betreffende de nummercontrole heeft verlangd.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot de onderneming:

Grundig AG,
Kurgartenstraße 37,
D-8510 Fürth.

Gedaan te Brussel, 10 juli 1985.

Voor de Commissie
Peter SUTHERLAND
Lid van de Commissie

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE

van 11 juli 1985

houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 79/113/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake de bepaling van het geluidsniveau van bouwmachines en -materieel

(85/405/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.

Gelet op Richtlijn 79/113/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake de bepaling van het geluidsniveau van bouwmachines en -materieel ⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 81/1051/EEG ⁽²⁾, inzonderheid de artikelen 3, 4 en 5,

Overwegende dat, in het licht van de opgedane ervaring en gezien de huidige stand van de techniek, de voorschriften van de bijlagen I en II bij Richtlijn 79/113/EEG thans dienen te worden aangepast aan de feitelijke beproevingsomstandigheden;

Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek van de richtlijn betreffende de bepaling van het geluidsniveau van bouwmachines en -materieel,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

De bijlagen I en II van Richtlijn 79/113/EEG worden gewijzigd overeenkomstig de bijlage van deze richtlijn.

Artikel 2

Vóór 26 maart 1986 gaan de Lid-Staten over tot goedkeuring en publicatie van de maatregelen die nodig zijn om aan het bepaalde in deze richtlijn te voldoen; zij stellen de Commissie hiervan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 11 juli 1985.

Voor de Commissie

Stanley CLINTON DAVIS

Lid van de Commissie

⁽¹⁾ PB nr. L 33 van 8. 2. 1979, blz. 15.

⁽²⁾ PB nr. L 376 van 30. 12. 1981, blz. 49.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE I BIJ RICHTLIJN 79/113/EEG

5. MEETAPPARATUUR

De tekst van punt 5.2 wordt door onderstaande tekst vervangen:

5.2. Meetinstrumenten

Ten einde te voldoen aan bovengenoemde voorwaarde kan gebruik worden gemaakt van:

- a) een geluidsniveaumeter die ten minste voldoet aan de voorwaarden van IEC-publicatie 651, eerste druk 1979, voor het type instrumenten van klasse 1. Het instrument moet met „S”-responsie worden gebruikt.

Punt b) wordt niet gewijzigd.

In de opmerking bij punt 5.2, en in de punten 5.3 en 5.4 worden de woorden „IEC-publicatie 179, 2e druk 1973” vervangen door de woorden: „IEC-publicatie 651, eerste druk 1979”.

7. UITVOERING VAN DE METINGEN

7.3.1. *Bepaling van het impuls karakter van geluid*

De woorden „IEC-publicatie 179 A/1973”, tussen haakjes op de tweede regel, worden vervangen door de woorden „IEC-publicatie 651, eerste druk 1979”.

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE II BIJ RICHTLIJN 79/113/EEG

3. DEFINITIES

3.2 Equivalent continu-niveau van de geluiddruk $L_{Aeq}(t_1, t_2)$

De woorden „IEC-publicatie 179, 2e druk, 1973” op de tweede regel, worden vervangen door de woorden: „IEC-publicatie 651, eerste druk 1979”.

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE

van 11 juli 1985

houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/533/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van motorcompressoren

(85/406/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

De bijlagen I en II van Richtlijn 84/533/EEG worden gewijzigd overeenkomstig de bijlage van deze richtlijn.

Artikel 2

Gelet op Richtlijn 84/533/EEG van de Raad van 17 september 1984 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van motorcompressoren ⁽¹⁾, inzonderheid op artikel 7,

Vóór 26 maart 1986 gaan de Lid-Staten over tot goedkeuring en publicatie van de maatregelen die nodig zijn om aan het bepaalde in deze richtlijn te voldoen; zij stellen de Commissie hiervan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Overwegende dat, in het licht van de opgedane ervaring en gezien de huidige stand van de techniek, de voorschriften van de bijlagen I en II bij Richtlijn 84/533/EEG thans dienen te worden aangepast aan de feitelijke beproevingsomstandigheden;

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 11 juli 1985.

Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek van de richtlijn betreffende de bepaling van het geluidsniveau van bouw-machines en -materieel,

Voor de Commissie
Stanley CLINTON DAVIS
Lid van de Commissie

(¹) PB nr. L 300 van 19. 11. 1984, blz. 123.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE I BIJ RICHTLIJN 84/533/EEG

6.2. **Werking van geluidsbron gedurende de meting**

De laatste alinea van punt 6.2.2. wordt door onderstaande tekst vervangen:

Onder deze bedrijfsomstandigheden moet de capaciteit worden gecontroleerd overeenkomstig punt 12 van bijlage I.

6.3. **Meetterrein**

Punt 6.3 wordt door onderstaande tekst vervangen:

De meetplaats moet vlak en horizontaal zijn. De meetplaats, met inbegrip van de plaatsen waar de microfoons zijn opgesteld, is een vlak van beton of niet-poreus asfalt.

Op een onderstel (skid) gemonteerde motorcompressoren zonder wielen worden op schragen geplaatst die 0,40 m hoog zijn, behoudens andersluidende eisen in verband met door de fabrikant gegeven installatievoorschriften.

6.4.1. **Meetoppervlak, meetafstand**

Punt 6.4.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de proef wordt een halfbolvormig meetoppervlak gebruikt.

De straal bedraagt:

- 4 m indien de grootste afmeting van de te beproeven motorcompressor niet meer dan 1,5 m bedraagt;
- 10 m indien de grootste afmeting van de te beproeven motorcompressor groter is dan 1,5 m, maar niet meer dan 4 m bedraagt;
- 16 m indien de grootste afmeting van de te beproeven motorcompressor meer dan 4 m bedraagt.

6.4.2.1. **Algemeen**

Punt 6.4.2.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de meting worden zes meetpunten gekozen, te weten de punten 2, 4, 6, 8, 10 en 12, opgesteld volgens punt 6.4.2.2 van bijlage I bij Richtlijn 79/113/EEG.

Voor de proeven met de motorcompressor bevindt het geometrische middelpunt van de motorcompressor zich loodrecht boven het middelpunt van de basispunt van de halve bol.

De x-as van het coördinatenstelsel waarin de plaats van de meetpunten wordt bepaald, is evenwijdig aan de hoofdas van de motorcompressor.

Een nieuw punt 12 wordt toegevoegd dat luidt als volgt:

12. **METHODE VOOR METING VAN HET LUCHTVOLUMEDEBIET VAN MOTORLUCHT-COMPRESSOREN DOOR MIDDEL VAN BOOGVORMIGE VENTURIBUIZEN BIJ KRITISCHE STROMINGSOMSTANDIGHEDEN**12.1. **Algemeen**

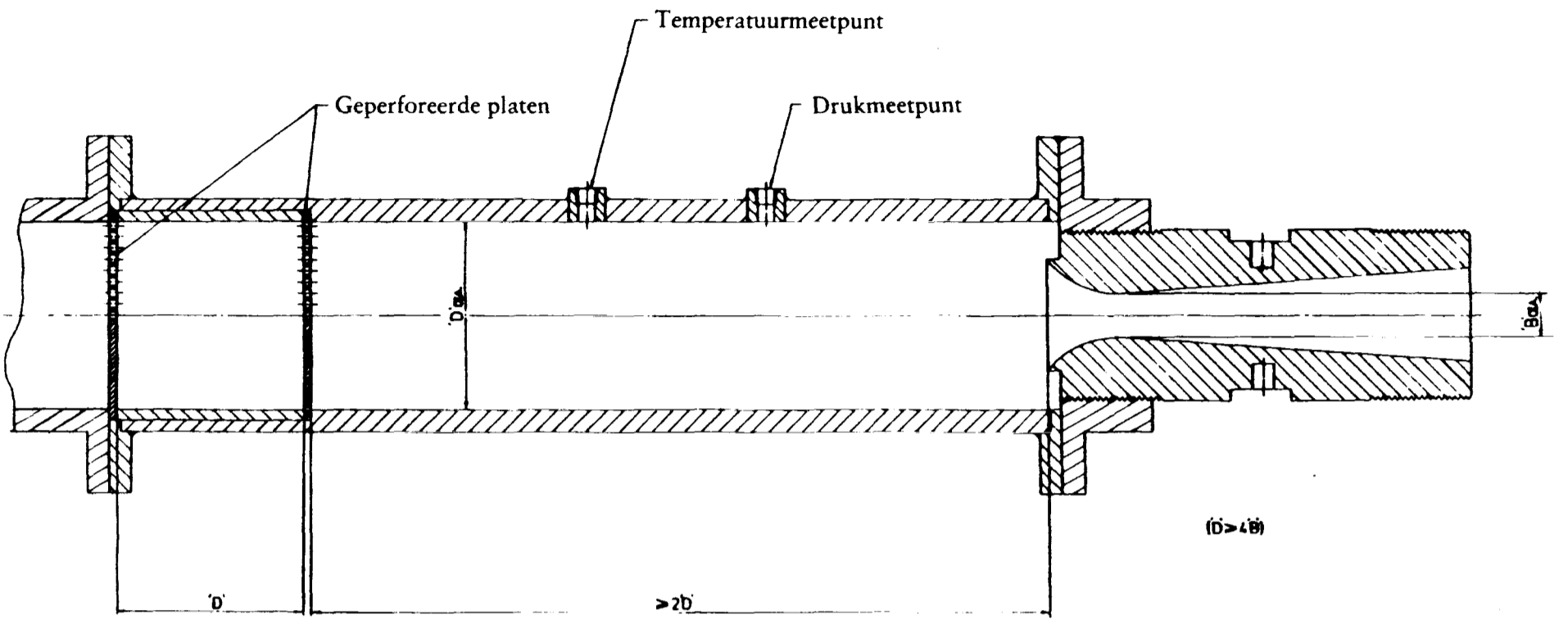
Het doel is een beschrijven van een eenvoudige, snelle en economische methode voor het meten van het debiet van luchtcompressoren.

De nauwkeurigheid van de methode bedraagt $\pm 2,5\%$.

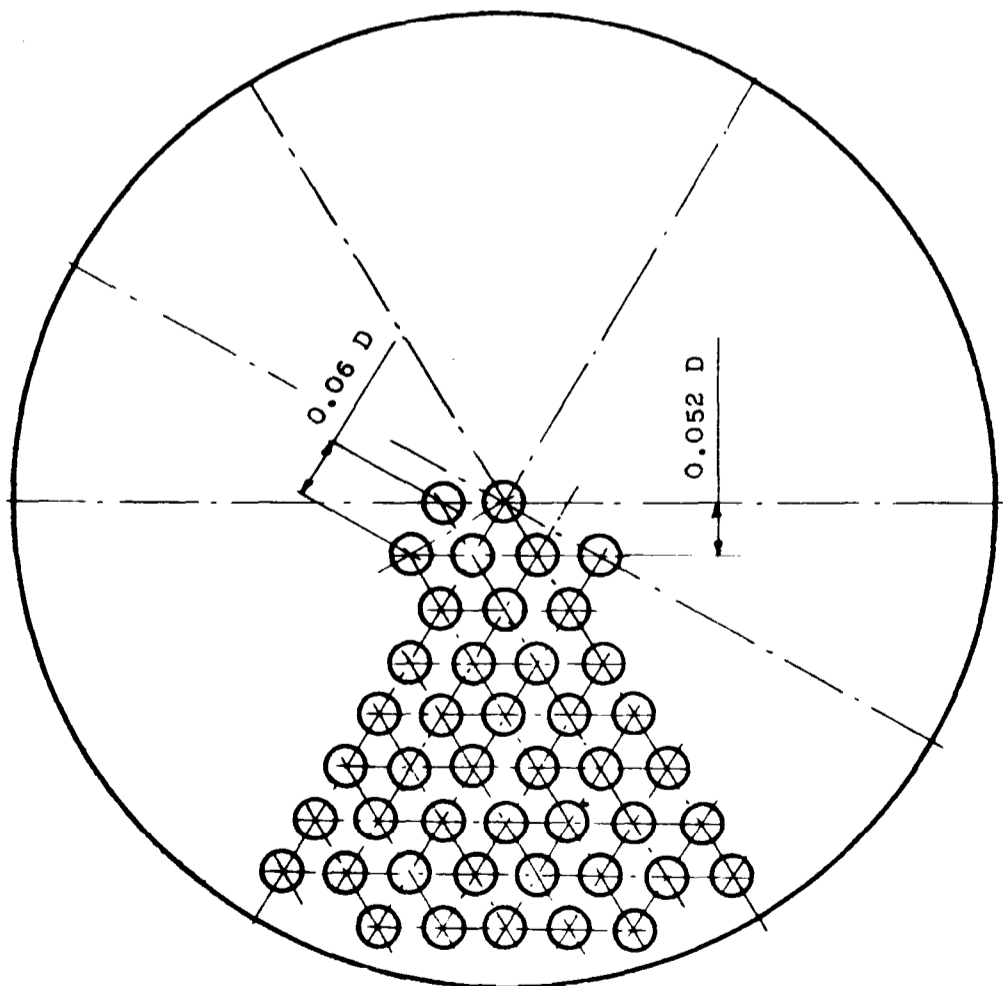
12.2. **Proefopstelling**

De buisdiameter moet zodanig worden gekozen dat de drukverhouding door de buis op het punt van de kleinste doorsnede ten minste de snelheid van het geluid bereikt.

De straalpijp moet worden aangebracht in een buis met een diameter die even groot of groter is dan viermaal de diameter van de kleinste doorsnede. Vóór de straalpijp moet zich een pijpdeel bevinden met een lengte die ten minste gelijk is aan tweemaal de pijp diameter met in de wand hulpmiddelen voor meting van de druk en temperatuur van de lucht die door de pijp stroomt. Op de toevoeropening van dit pijpgedeelte moet een stromingsgelijkrichter worden aangebracht bestaande uit twee geperforeerde platen die op een onderlinge afstand van 1 pijp diameter zijn geplaatst (zie de figuren 1 en 2). Achter de straalpijp kunnen een pijpdeel en een geluiddemper worden gemonteerd, voor zover het hierdoor ontstane drukverlies niet van invloed is op de kritische stromingsomstandigheden in de straalpijp.

Figuur 1 - Meetpijp
Geperforeerde platen - Temperatuurmeetpunt - Drukmeetpunt

Figuur 2 - Geperforeerde plaat

$d = 0,04 \cdot D$

$t = d$

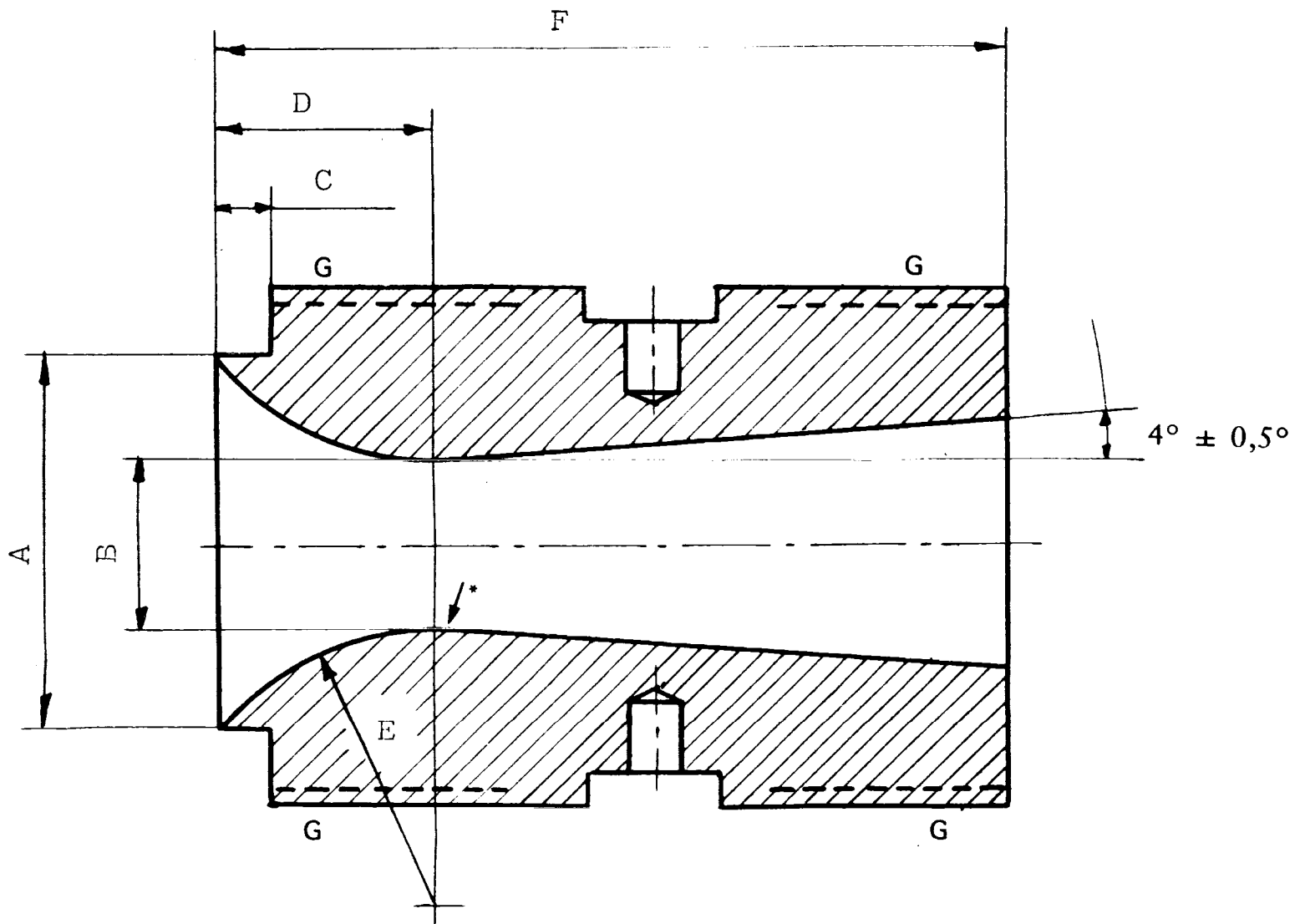
waarin d = diameter van de perforatie
 D = diameter van de pijp
 t = dikte van de plaat

12.3. Boogvormige venturi

Het ontwerp moet in overeenstemming zijn met de gegevens van figuur 3. De inwendige oppervlakken moeten glad geslepen zijn en de diameter van het nauwste gedeelte van de straalpijp moet nauwkeurig worden gemeten. Aanbevolen afmetingen zijn vermeld in tabel 1.

12.4. Aflezingen van druk en temperatuur

De druk moet worden gemeten met een nauwkeurigheid van $\pm 0,5\%$ en de temperatuur met een nauwkeurigheid van $\pm 1\text{ K}$.

Figuur 3 - Boogvormige venturipijp

* = Schuine tangentiaal ten opzichte van straal
 G = Conische draad aan beide uiteinden
 Inwendige afwerking 0,4 μm C.L.A.

Tabel 1
 Straalpijfafmetingen

Debiet in l/s	A mm	B mm	C mm	D mm	E mm	F mm	G aanduiding
12 - 40	16,00	6,350	2,40	9,93	12,70	60,5	R 1,0
24 - 90	24,00	9,525	3,60	14,86	19,05	91,0	R 1,5
50 - 160	32,00	12,700	4,60	19,81	25,40	121,5	R 2,0
100 - 360	48,00	19,050	7,10	29,72	38,10	182,0	R 2,5
180 - 650	64,00	25,400	9,60	39,65	50,80	243,0	R 3,0
280 - 1000	80,00	31,750	12,00	49,53	63,50	303,5	R 3,5
400 - 1500	95,00	38,100	14,20	59,44	76,20	364,0	R 4,0

12.5. Proef

Wanneer de stroming eenmaal is gestabiliseerd, worden de volgende waarden afgelezen:

de barometerdruk (p_b)

de druk vóór de straalpijp (p_N)

de temperatuur vóór de straalpijp (t_N)

voor de vereiste volumestroom vereiste temperatuur en druk (t_o , p_o)

12.6. Debietberekeningen

$$q_m = 0,1 \cdot \pi \cdot B^2 \cdot C_D \cdot C^* \cdot p_N / [4 \cdot (R \cdot T_N)^{1/2}]$$

waarin:

q_m = massastroom in kg/s

B = diameter van de straalpijp

C_D = ontspanningscoëfficiënt

C^* = kritische stromingsfactor

p_N = absolute druk vóór de straalpijp in bar

T_N = absolute temperatuur vóór de straalpijp in K

R = gasconstante in J/(kg·K) (voor lucht: $R = 287,1$).

$$C^* = 0,684858 + (3,70575 - 4,76902 \cdot 10^{-2} \cdot t_N + 2,63019 \cdot 10^{-4} \cdot t_N^2) \cdot p_N \cdot 10^{-4}$$

waarin

t_N = de temperatuur vóór de straalpijp in °C. Gebaseerd op de proefresultaten is, voor de vastgestelde nauwkeurigheid, $C_D = 0,9888$.

Bij een draagbare of compacte compressor varieert t_N van 20 tot 70 °C en p_N van 2 tot 8 bar. C^* varieert derhalve van 0,6871 tot 0,6852 bij een gemiddelde bruikbare waarde van 0,6862. Onder deze voorwaarden kan de vergelijking worden vereenvoudigd tot:

$$\begin{aligned} q_m &= 0,1 \cdot \pi \cdot B^2 \cdot 0,9888 \cdot 0,6862 \cdot p_N / [4 \cdot (287,1 \cdot T_N)^{1/2}] \\ &= 3,143 \cdot 10^{-3} \cdot B^2 \cdot p_N / T_N^{1/2} \text{ kg/s} \end{aligned}$$

of worden omgezet in een volumedebiet (q_v) onder de referentievoorwaarden:

$$q_v = 9 \cdot 10^{-3} \cdot B^2 \cdot p_N \cdot T_o / (p_o \cdot T_N^{1/2})$$

waarin

p_o = de absolute referentiedruk in bar

T_o = de absolute referentietemperatuur in K.

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE II BIJ RICHTLIJN 84/533/EEG

3. Werking

3.1.4. Vermogen van de motor

De woorden „DIN 6270B”, tussen haakjes, worden vervangen door de woorden: „Richtlijn 80/1269/EEG van de Raad”.

3.2.4. Nominale capaciteit

De woorden „ISO 1217” worden vervangen door de woorden: „punt 12 van bijlage I”.

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE

van 11 juli 1985

houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/535/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van aggregaten voor laswerk

(85/407/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Bijlage I van Richtlijn 84/535/EEG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage van deze richtlijn.

Artikel 2

Gelet op Richtlijn 84/535/EEG van de Raad van 17 september 1984 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van aggregaten voor laswerk ⁽¹⁾, inzonderheid op artikel 7,

Vóór 26 maart 1986 gaan de Lid-Staten over tot goedkeuring en publicatie van de maatregelen die nodig zijn om aan het bepaalde in deze richtlijn te voldoen; zij stellen de Commissie hiervan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Overwegende dat, in het licht van de opgedane ervaring en gezien de huidige stand van de techniek, de voorschriften van bijlage I bij Richtlijn 84/535/EEG thans dienen te worden aangepast aan de feitelijke beproevingsomstandigheden;

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 11 juli 1985.

Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek van de richtlijn betreffende de bepaling van het geluidsniveau van bouw-machines en -materieel,

Voor de Commissie
Stanley CLINTON DAVIS
Lid van de Commissie

(¹) PB nr. L 300 van 19. 11. 1984, blz. 142.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE I BIJ RICHTLIJN 84/535/EEG

6.3. Meetterrein

Punt 6.3 wordt door onderstaande tekst vervangen:

De meetplaats moet vlak en horizontaal zijn. De meetplaats, met inbegrip van de plaatsen waar de microfoons zijn opgesteld, is een vlak van beton of niet-poreus asfalt.

Op een onderstel (skid) gemonteerde aggregaten voor laswerk zonder wielen worden op schragen geplaatst die 0,40 m hoog zijn, behoudens andersluidende eisen in verband met door de fabrikant gegeven installatievoorschriften.

6.4.1. Meetoppervlak, meetafstand

Punt 6.4.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de proef wordt een halfbolvormig meetoppervlak gebruikt.

De straal bedraagt:

- 4 m indien de grootste afmeting van het te beproeven aggregaat voor laswerk niet meer dan 1,5 m bedraagt;
- 10 m indien de grootste afmeting van het te beproeven aggregaat voor laswerk groter is dan 1,5 m, maar niet meer dan 4 m bedraagt;
- 16 m indien de grootste afmeting van het te beproeven aggregaat voor laswerk meer dan 4 m bedraagt.

6.4.2.1. Algemeen

Punt 6.4.2.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de meting worden zes meetpunten gekozen, te weten de punten 2, 4, 6, 8, 10 en 12, opgesteld volgens punt 6.4.2.2 van bijlage I bij Richtlijn 79/113/EEG.

Voor de proeven met het aggregaat voor laswerk bevindt het geometrische middelpunt van het aggregaat voor laswerk zich loodrecht boven het middelpunt van de basispunt van de halve bol.

De x-as van het coördinatenstelsel waarin de plaats van de meetpunten wordt bepaald, is evenwijdig aan de hoofdas van het aggregaat voor laswerk.

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE

van 11 juli 1985

houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/536/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van energieaggregaten

(85/408/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Bijlage I van Richtlijn 84/536/EEG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage van deze richtlijn.

Artikel 2

Gelet op Richtlijn 84/536/EEG van de Raad van 17 september 1984 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van energieaggregaten ⁽¹⁾, inzonderheid op artikel 7,

Vóór 26 maart 1986 gaan de Lid-Statens over tot goedkeuring en publicatie van de maatregelen die nodig zijn om aan het bepaalde in deze richtlijn te voldoen; zij stellen de Commissie hiervan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Overwegende dat, in het licht van de opgedane ervaring en gezien de huidige stand van de techniek, de voorschriften van bijlage I bij Richtlijn 84/536/EEG thans dienen te worden aangepast aan de feitelijke beproevingsomstandigheden;

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Statens.

Gedaan te Brussel, 11 juli 1985.

Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek van de richtlijn betreffende de bepaling van het geluidsniveau van bouw-machines en -materieel,

Voor de Commissie
Stanley CLINTON DAVIS
Lid van de Commissie

(1) PB nr. L 300 van 19. 11. 1984, blz. 149.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE I BIJ RICHTLIJN 84/536/EEG

6.3. Meetterrein

Punt 6.3 wordt door onderstaande tekst vervangen:

De meetplaats moet vlak en horizontaal zijn. De meetplaats, met inbegrip van de plaatsen waar de microfoons zijn opgesteld, is een vlak van beton of niet-poreus asfalt.

Op een onderstel (skid) gemonteerde energieaggregaten zonder wielen worden op schragen geplaatst die 0,40 m hoog zijn, behoudens andersluidende eisen in verband met door de fabrikant gegeven installatievoorschriften.

6.4.1. Meetoppervlak, meetafstand

Punt 6.4.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de proef wordt een halfbolvormig meetoppervlak gebruikt.

De straal bedraagt:

- 4 m indien de grootste afmeting van het te beproeven energieaggregaat niet meer dan 1,5 m bedraagt;
- 10 m indien de grootste afmeting van het te beproeven energieaggregaat groter is dan 1,5 m, maar niet meer dan 4 m bedraagt;
- 16 m indien de grootste afmeting van het te beproeven energieaggregaat meer dan 4 m bedraagt.

6.4.2.1. Algemeen

Punt 6.4.2.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de meting worden zes meetpunten gekozen, te weten de punten 2, 4, 6, 8, 10 en 12, opgesteld volgens punt 6.4.2.2 van bijlage I bij Richtlijn 79/113/EEG.

Voor de proeven met het energieaggregaat bevindt het geometrische middelpunt van het energieaggregaat zich loodrecht boven het middelpunt van de basispunt van de halve bol.

De x-as van het coördinatenstelsel waarin de plaats van de meetpunten wordt bepaald, is evenwijdig aan de hoofdas van het energieaggregaat.

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE

van 11 juli 1985

houdende aanpassing aan de stand van de techniek van Richtlijn 84/537/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van met de hand bediende betonbrekers en trilhamers voor sloopwerk

(85/409/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Bijlage I van Richtlijn 84/537/EEG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage van deze richtlijn.

Artikel 2

Gelet op Richtlijn 84/537/EEG van de Raad van 17 september 1984 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens inzake het toelaatbare geluidsvermogensniveau van met de hand bediende betonbrekers en trilhamers voor sloopwerk ⁽¹⁾, inzonderheid op artikel 6,

Vóór 26 maart 1986 gaan de Lid-Statens over tot goedkeuring en publicatie van de maatregelen die nodig zijn om aan het bepaalde in deze richtlijn te voldoen; zij stellen de Commissie hiervan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Overwegende dat, in het licht van de opgedane ervaring en gezien de huidige stand van de techniek, de voorschriften van bijlage I bij Richtlijn 84/537/EEG thans dienen te worden aangepast aan de feitelijke beproevingsomstandigheden;

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Statens.

Gedaan te Brussel, 11 juli 1985.

Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek van de richtlijn betreffende de bepaling van het geluidsniveau van bouw-machines en -materieel,

Voor de Commissie
Stanley CLINTON DAVIS
Lid van de Commissie

⁽¹⁾ PB nr. L 300 van 19. 11. 1984, blz. 156.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN VAN BIJLAGE I BIJ RICHTLIJN 84/537/EEG

6.1.4. *Samenstelling van het beton*

Punt 6.1.4 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Op een zak van 50 kg zuiver Portlandcement, klasse 400 of gelijkwaardige klasse:

- 65 liter niet-kalkhoudend ongesorteerd zand met korrelgrootte 0,1 – 5 mm,
- 115 liter niet-kalkhoudend alluviaal grind met korrelgrootte 5 – 25 mm,
- 15 liter water,
- eventueel met toevoeging van een verhardingsmiddel.

Deze kubus moet zijn gewapend met ijzer met een diameter van 8 mm zonder las, op een zodanige wijze dat de wapeningen onafhankelijk van elkaar zijn. Een prinseschema van de uitvoering wordt aangegeven in figuur 1.

6.3. **Meetterrein**

Punt 6.3 wordt door onderstaande tekst vervangen:

De meetplaats moet vlak en horizontaal zijn. De meetplaats is een vlak van beton of niet-poreus asfalt en moet een straal hebben van ten minste 4 meter.

6.4.1. *Meetoppervlak, meetafstand*

Punt 6.4.1 wordt door onderstaande tekst vervangen:

Voor de proef wordt een halfvormig meetoppervlak gebruikt. De straal is gegeven in de onderstaande tabel:

Massa van de machine in gewone bedrijfsstoestand	Straal van de halve bol	Waarde van z voor de punten 2, 4, 6 en 8
minder dan 10 kg	2 m	0,75 m
10 kg of meer	4 m	1,50 m

Na punt 6.4.1 wordt een nieuw punt 6.4.2.1 toegevoegd dat luidt als volgt:

6.4.2.1. **Algemeen**

Voor de meting worden zes meetpunten gekozen, te weten de punten 2, 4, 6, 8, 10 en 12, opgesteld volgens punt 6.4.2.2 van bijlage I bij Richtlijn 79/113/EEG, waarbij de waarde van z van de punten 2, 4, 6 en 8 overeenkomstig bovenstaande tabel wordt gewijzigd.

Voor de proeven met de machine bevindt het geometrische middelpunt van de machine zich loodrecht boven het middelpunt van de basispunt van de halve bol.

6.4.2.2. **Stand van de meetpunten**

Punt 6.4.2.2 wordt afgeschaft.

FIGUUR 1 – BEPROEVINGSBLOK

De samenstelling wordt door bovenstaande tekst van punt 6.1.4 vervangen.

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 12 juli 1985

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag
(IV/4.204 Velcro-Aplix)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(85/410/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

A. DE FEITEN

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag ⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Griekenland, en met name op de artikelen 3 en 5,

Gezien de op 30 januari 1963 door de vennootschap Velcro France te Parijs, later Aplix SA genaamd (hierna Aplix te noemen) verrichte aanmelding inzake de licentieovereenkomst welke de vennootschap Overseas Textile Machinery sàrl (in welke rechten Aplix sinds 16 februari 1959 is getreden) op 14 oktober 1958 heeft gesloten met de vennootschap Velcro SA (hierna Velcro te noemen), met zetel te Nyon, Zwitserland,

Gezien de klacht welke overeenkomstig artikel 3 van Verordening nr. 17 door Velcro gezamenlijk met de vennootschap Velcro Europe BV (hierna Velcro Europe te noemen) te Haaksbergen, Nederland, op 10 november 1981 bij de Commissie is ingediend ten einde te doen vaststellen dat de bepalingen in de aangemelde overeenkomst inbreuken opleveren op artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag,

Gezien het besluit van de Commissie van 26 juni 1984 om in deze zaak de procedure in te leiden,

Na de betrokken ondernemingen in de gelegenheid te hebben gesteld hun standpunt kenbaar te maken ter zake van de punten van bezwaar welke de Commissie in aanmerking had genomen, overeenkomstig artikel 19, lid 1, van Verordening nr. 17, in samenhang met Verordening nr. 99/63/EEG van de Commissie van 25 juli 1963 over het horen van belanghebbenden en derden overeenkomstig artikel 19, leden 1 en 2, van Verordening nr. 17 van de Raad ⁽²⁾, en gezien de schriftelijke antwoorden van de ondernemingen Aplix en Velcro en gezien eveneens de hoorzitting met deze ondernemingen op 25 oktober 1984,

Na raadpleging van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

⁽¹⁾ PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

⁽²⁾ PB nr. 127 van 20. 8. 1963, blz. 2268/63.

I. De aangemelde overeenkomst

De overeenkomst van 14 oktober 1958 behelst de volgende bepalingen:

1. Naar de bewoordingen van de artikelen 1 en 2 van de overeenkomst verleent Velcro aan Aplix de exclusieve rechten op de fabricage en de exploitatie van de uitvinding inzake een sluiting van klittenband waarvoor in Frankrijk octrooi nr. 1.064.360 is verleend. Aplix is als enige bevoegd de uitvinding in Frankrijk, Marokko en Tunesië en alle landen die deel uitmaken van de Franse economische unie te exploiteren.

Aplix verbindt zich, de octrooien volgens de aanwijzingen van Velcro te exploiteren of in het algemeen een technisch gelijkwaardig produkt te vervaardigen (artikel 5). Zij verbindt zich bovendien Velcro als vergoeding voor de overgedragen octrooirechten en de verleende technische bijstand een forfaitair bedrag alsmede rechten in de vorm van een vaste som over de netto-verkoopprijs af fabriek uit te keren. Velcro, die het recht heeft de rekeningen over de produktie en de verkopen van Aplix te controleren, wordt een jaarlijks minimumbedrag aan rechten gegarandeerd.

2. Volgens artikel 6, eerste en tweede zin, verbindt Aplix zich, alle produkten die voortvloeien uit de toepassing van de octrooien onder de naam „Velcro” te verkopen. Het gebruik van het merk Velcro wordt Aplix gratis toegestaan.
3. Volgens artikel 8 staat het Aplix vrij de contractprodukten in de landen waar Velcro nog geen exclusieve licentie heeft verleend, te verkopen.

Deze produkten mogen in ieder geval niet rechtstreeks of indirect worden geëxporteerd naar de landen die onder een Velcro-licentie vallen (artikel 2).

4. Volgens artikel 19 is de looptijd van de overeenkomst, die op 14 oktober 1958 in werking trad, even lang als de geldigheid van de octrooien waarover zij gesloten is, of van de octrooien die nog op hetzelfde gebied zouden worden verkregen.

Artikel 7 bepaalt dat Aplix gedurende de looptijd van de overeenkomst de kosten voor het in stand houden van de octrooien voor de contractgebieden en die welke later op het terrein van de „uitvinding” kunnen worden verkregen en welke Aplix verzoekt te mogen exploiteren, voor haar rekening neemt. Bovendien is in artikel 9, eerste zin, bepaald dat partijen zich verbinden, elkaar gedurende de looptijd van de overeenkomst wederzijds onverwijld en volledig alle verbeteringen mede te delen die in de

uitvinding worden aangebracht, zonder vergoeding voor een van hen.

Ten slotte blijkt uit de afspraken van 17 november 1958, 29 mei 1972 en 10 december 1973, welke tussen Aplix en Velcro zijn gemaakt, dat naast het oorspronkelijke octrooi dat in de overeenkomst is opgenomen en op 12 oktober 1972 is afgelopen nog de volgende octrooien zijn gekomen:

- a) octrooien nrs. 1.182.436 en 1.188.714 betreffende het fabricageprocédé voor een hakenband en een haken-lussensluiting die respectievelijk op 9 augustus en 15 december 1977 afliepen en
- b) octrooi nr. 2.015.550, over een sluitingselement met metalen haakjes, dat op 11 augustus 1989 zal aflopen. Door partijen wordt niet betwist dat de afspraak van 10 december 1973 werd opgesteld ten einde Aplix in de gelegenheid te stellen in een door Velcro aangespannen gerechtelijke procedure betreffende namaak tegen een derde in Frankrijk op te treden.

In deze afspraken herinneren partijen eraan dat in de overeenkomst van 14 oktober 1958 is bepaald dat de exclusieve licentie alle octrooien omvat die later op het gebied van de uitvinding kunnen worden verkregen en komen zij overeen dat de bovengenoemde octrooien ook zijn opgenomen in de verlening van de exclusieve rechten.

Er zijn door Velcro of door vennootschappen van haar concern in Frankrijk nog andere octrooien verkregen. Volgens Aplix zou Velcro haar contractuele verplichting niet zijn nagekomen door Aplix niet van al deze octrooien mededeling te doen.

5. Aplix verbindt zich, uitsluitend bij de getouwenfabriek Jakob Müller te Frick, Zwitserland, alle fabricagemateriaal, machines en toebehoren te bestellen welke zij nodig heeft (artikel 6, derde zin).
6. Aplix verbindt zich bovendien de weefgetouwen niet elders te gebruiken dan in de contractgebieden (artikel 6, vierde zin).
7. Aplix verbindt zich, volgens artikel 12, voor de looptijd van de overeenkomst geen enkele sluiting te zullen vervaardigen of exploiteren die met de in licentie gegeven uitvinding zou kunnen concurreren; Velcro verbindt zich harerzijds, Aplix niet rechtstreeks of indirect op dit gebied concurrentie aan te doen en met name aan geen concurrerende onderneming haar uitvindingen mede te delen.
8. Er is bepaald dat, indien Aplix op het terrein van de overeenkomst een octrooierbaar geachte uitvinding doet, die vervolgens in Duitsland, Engeland, Nederland en de Verenigde Staten zou worden geoctrooierd, het betrokken octrooi daar zal worden aangevraagd door Velcro of aan deze onderneming overgedragen. Aan de uitvinder of diens rechthebbende zal een billijke vergoeding worden betaald. De andere licentienemers van Velcro zullen de toestemming krijgen deze uitvinding te

gebruiken (artikelen 9, tweede en derde alinea, en 15), op dezelfde wijze zoals Aplix de eventuele uitvindingen van de andere licentienemers of van Velcro zal mogen gebruiken.

9. Artikel 17 bevat bepalingen over arbitrage in alle geschillen die uit de interpretatie of de uitvoering van de overeenkomst kunnen ontstaan, en regelt de wijze van toepassing.

II. De betrokken ondernemingen

1. De vennootschap naar Zwitsers recht Velcro SA (Velcro) is opgericht door de heer G. de Mestral, ingenieur, die al zijn octrooien in haar heeft ingebracht, en heeft voor de betrokken produkten vóór 1977 geen enkele productie- of verkoopactiviteit ontplooid. Zij heeft haar rechten geëxploiteerd door licenties te verlenen en in de afgelopen jaren een aantal processen te voeren tegen overtreders, o.a. in Nederland en Frankrijk. Naast de aan de vennootschap Aplix verleende licentie zijn binnen de Gemeenschap nog licenties verleend aan de volgende vennootschappen: Ausonia SpA voor Italië, Gottlieb Binder voor Duitsland, Van Damme & Cie NV voor de Benelux en Selectus Ltd voor het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken. Al deze overeenkomsten, die vóór 1963 zijn gesloten, zijn bij de Commissie aangemeld en zijn, met uitzondering van de overeenkomst die met Selectus Ltd is gesloten, afgelopen. De basisoctrooien van Velcro werden in alle landen van de Gemeenschap aangevraagd en zijn intussen allemaal beëindigd.

Omdat Velcro hun niet voldoende technische bijstand heeft kunnen verlenen, heeft zij met haar licentienemers – die intussen de technische steun hadden verworven van de weefgetouwenfabrikant Jakob Müller – een researchassociatie opgericht, aanvankelijk onder de naam Eavil en vervolgens Dinco genaamd, die in 1971 werd ontbonden.

Sinds 1969 is het kapitaal van Velcro in handen van de vennootschap op de Nederlandse Antillen, Velcro Industries NV, Curaçao, een holding vennootschap voor het Velcro-concern, waartoe ook o.a. Velcro USA Inc., de Amerikaanse licentieneemster van Velcro SA, Canadian Velcro, Velcro Israël, Velcro Nieuw-Zeeland en Velcro Europe BV behoren. De hoofdwerkzaamheid van dit concern, dat beschikt over produktie-eenheden voor de Velcro-sluitingen in de Verenigde Staten, Canada, India en Nieuw-Zeeland, bestaat uit de exploitatie van de klittenbandsluitingen onder het merk Velcro in een groot aantal landen, waaronder sinds enkele jaren de Europese landen.

2. Velcro Europe BV, die deel uitmaakt van het Velcro-concern, is in 1977 opgericht te Haaksbergen, Nederland, als produktie- en distributiecentrum voor de Velcro-produkten in de Europese Gemeenschap.

Er dient te worden opgemerkt dat de te Haaksbergen onder het merk Velcro vervaardigde sluitingen die uit Nederland worden geëxporteerd, produkten van com-

munautaire oorsprong zijn overeenkomstig Verordening (EEG) nr. 749/78 van de Commissie⁽¹⁾, omdat de waarde van de uit de Verenigde Staten geïmporteerde weefsels die door Velcro Europe worden gebruikt niet het percentage van de waarde van het eindprodukt overschrijdt dat in die verordening is vastgesteld. Sinds 1984 worden de sluitingen van Velcro Europe geheel vervaardigd binnen de gemeenschappelijke markt.

3. De fabriek voor weefgetouwen Jakob Müller, waaraan Velcro reeds bij vroegere overeenkomsten de ontwikkeling had opgedragen van weefgetouwen en andere uitrusting die nodig is voor de fabricage van het ge-octrooierde produkt, is in de overeenkomst van 14 oktober 1958 aangeduid als exclusieve leverancier van deze uitrusting, waarvoor gedeeltelijk ondertussen beëindigde octrooien werden verkregen. Dank zij de levering van uitrusting aan de licentienemers is Jakob Müller voor zijn inspanningen voor de ontwikkeling van deze uitrusting beloond. Voorts zijn er andere fabrikanten, met name in Europa en in het Verre Oosten, die ten minste vanaf 1977 uitrusting kunnen leveren die te vergelijken is met die van de firma Jakob Müller.
4. De vennootschap Aplix vervaardigt en verkoopt behalve de klittenbandsluitingen die het grootste deel van haar omzet uitmaken, muurbekleding.

Dank zij de exclusieve licentie van Velcro heeft Aplix zich met succes kunnen inwerken in de sector van de plastic sluitingen in Frankrijk waar zij op dit ogenblik over twee produktievestigingen beschikt. In Frankrijk en andere landen bezit Aplix verscheidene octrooien en handelsmerken; zij heeft in 1982 in de Verenigde Staten een fabriek gebouwd en één in Taiwan in 1984 en in 1983 werden in de Duitse Bondsrepubliek en in Italië dochterondernemingen opgericht. Tussen 1978 en 1983 is de omzet van Aplix verdrievoudigd en hij bedroeg in 1984 bij de [] Ffr.⁽²⁾

III. De produkten

- a) De klittenbandsluiting welke door Aplix onder het merk Velcro of, ten dele, sinds 1977, onder het eigen merk Aplix in de handel wordt gebracht, is samengesteld uit een lussendragend lint dat in de handel „Astrakan” wordt genoemd en een haakjesdragend lint dat in de handel „Crochets” wordt genoemd. Deze twee linten zijn geweven uit polyamidegaren dat bestand is tegen meer dan 140° hitte. Door het ene tegen het andere te drukken grijpen de haken de Astrakan-lussen; door ze aan één uiteinde los te maken openen de haken zich soepel, maken de lussen vrij en komen terug in hun eerste positie omdat zij thermisch gevormd zijn.

De haak-lussluiting die tot stand is gebracht door de combinatie van de twee linten, stemt overeen met die

welke is beschreven in de Franse octrooien nrs. 1.182.436 en 1.188.714, die basisoctrooien worden genoemd en in 1977 zijn afgelopen. Deze sluiting is de enige die ooit door Aplix of enige andere licentienemer van Velcro in de handel is gebracht. De haak-haaksluiting die het resultaat is van de combinatie van twee linten die elk haakjes bevatten en overeenstemt met het oorspronkelijke Franse octrooi nr. 1.064.360, werd nooit geëxploiteerd, omdat zij niet aan de technische vereisten van de markt beantwoordde.

Aplix exploiteert geen verbeteringsoctrooien die momenteel nog in het bezit van Velcro zijn; met name fabriceert zij geen linten met metalen haakjes die vallen onder octrooi nr. 2.015.550 aangaande hetwelk de afspraak van 10 december 1973 is gemaakt.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 9, krachtens hetwelk Velcro de eigendom verkrijgt van de eventuele octrooien in de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en de Verenigde Staten over verbeteringen die door Aplix worden aangebracht, bezit Velcro SA octrooien over uitvindingen die door Aplix en haar president zijn gedaan. Slechts enkele van deze octrooien zijn gedurende een beperkte periode industrieel geëxploiteerd.

- b) Het sluitingselement met haak en lus vertoonde een innoverend karakter toen de octrooien voor het eerst werden toegepast, hetgeen voor de licentienemer hoge technische en commerciële kosten met zich bracht.

Alleen reeds op het vlak van de produktie van het grondmateriaal waren namelijk langdurige technische proeven noodzakelijk en er verliep een aantal maanden tussen de inwerkingtreding van de overeenkomst en het op gang komen van de proefprodukties. In Frankrijk en in de andere licentiegebieden kon de industriële fabricage van de Velcro-sluitingen in werkelijkheid eerst eind 1960 een aanvang nemen. Commerciële gezien bleek het nodig een vraag te creëren voor een volstrekt nieuw produkt onder een merk dat nog niet was gebruikt.

Zoals blijkt uit de technische documenten die tijdens het onderzoek van de zaak door partijen werden overgelegd, bestaan de voornaamste kenmerken van de haak-lussluitingen uit het zeer hoge aantal openingen, een zeer geringe slijtage, de mogelijkheid van vasthechting via naaien, lijmen, lassen of nieten, die de gelegenheid biedt voor een assemblage, die onmiddellijk gescheiden kan worden, van verschillende stoffen als weefsel, karton, hout, metaal, glas, leder enz., en op draagstukken die kunnen worden gewassen of chemische gereinigd.

De voornaamste gebruikers van deze sluitingen zijn, in afnemende rangorde van belangrijkheid, de fabrikanten en handelaren in meubilair en kleding, het transportwezen en de lederbewerking.

- c) De sluitingen die worden aangeduid met het merk Velcro of Aplix concurreren met andere typen textielsluitingen

⁽¹⁾ PB nr. L 101 van 1. 4. 1978, blz. 7.

⁽²⁾ In de voor bekendmaking bestemde versie van deze beschikking zijn enige cijfers weggelaten conform de bepalingen van artikel 21 van Verordening nr. 17 betreffende het niet prijsgeven van zakengeheimen.

welker prijs, met name omdat zij technisch ouder zijn of hun kwaliteit afwijkt, lager ligt.

De markt voor textielsluitingen kan worden geacht samengesteld te zijn uit twee groepen produkten van sterk uiteenlopende betekenis:

- treksluitingen die een markt vertegenwoordigen van ongeveer 20-maal die van klittenbandsluitingen en welke mogelijkheden tot vervanging van laatstgenoemde beperkt zijn, en
- klittenbandsluitingen die, behalve de Velcro-, de zogenaamde „paddestoel”-(mushroom)sluitingen omvatten die rechtstreeks met de Velcro-sluitingen concurreren maar beperktere gebruiksmogelijkheden opleveren en waarvan de kwaliteit niet vergelijkbaar is (omdat zij geen kooktemperatuur verdragen en zich slechts tot een zeer beperkt aantal openingen lenen).

De Franse markt voor klittenbandsluitingen (haakjeslussen- en „paddestoel”-produkten) kan momenteel op 22 miljoen meter lint worden geschat, waarvan ongeveer 8 miljoen paddestoellint. Aplix heeft ongeveer []% van deze markt in handen; momenteel levert zij voornamelijk haakjeslussenlinten, uitsluitend onder het merk Aplix; voor het overige verkoopt zij paddestoelprodukten onder het merk Fixa en nieuw klittenband uit plastic onder het merk Plasti-Aplix. Deze markt maakt een teruggang door als gevolg van de daling van het gebruik van klittenband in de schoeiselindustrie.

De leveranciers op de Franse markt voor klittenbandsluitingen zijn, behalve Aplix, de Duitse vennootschap Niedick, de Japanse vennootschap Kanebo, de Zwitserse vennootschap Kuny en de Franse vennootschap Louison, die voor hun paddestoelsluitingen respectievelijk de merken Brisa, Magicloth, Fix Velours en Cric Crac gebruiken. Deze fabrikanten verkopen ook in de andere Lid-Staten van de Gemeenschap; in deze landen wordt de markt voor haak-lussluitingen bevoorrad door Velcro Europe BV en de licentieemster van Velcro, Selectus Ltd, die gebruik maken van het merk Velcro, en door de vroegere licentienemers van Velcro en de Amerikaanse vennootschap 3M.

IV. Het geschil tussen partijen

- a) Op een vergadering op 31 mei en 1 juni 1976 te Genève met al haar Europese licentienemers, heeft Velcro de aanwezigen medegedeeld dat de overeenkomsten, omdat zij talrijke clausules bevatten die door de Commissie van de Europese Gemeenschappen in haar Beschikking 76/29/EEG ⁽¹⁾ „AOIP-Beyrard” verboden waren verklaard, fundamenteel moesten worden gewijzigd. Velcro wees met name op de mogelijkheid de overeenkomsten te ontbinden en de licentienemers te verbieden het merk na afloop van de basisoctrooien nog te gebruiken.

Met name uit de correspondentie tussen Velcro en Aplix in november 1977 blijkt dat de overeenkomst op

14 oktober 1958 volgens Velcro zou worden ontbonden bij het aflopen van het Franse octrooi nr. 1.188.714, dat wil zeggen op 15 december 1977.

Aplix verzette zich harerzijds, na tevergeefs te hebben getracht van Velcro een merklicentie te verkrijgen voor een lange looptijd na het aflopen van de basisoctrooien, tegen het standpunt van Velcro en verklaarde gronden aanwezig te achten om de bedragen welke zij wellicht aan de laatstgenoemde verschuldigd zou zijn, niet te betalen. Met name betoogde zij dat zij ernstig nadeel had geleden als gevolg van het niet mededelen van de verbeteringsoctrooien in het bezit van Velcro en het feit dat deze had nagelaten de nodige formaliteiten te vervullen om de inschrijving van de licentie over deze octrooien in de registers van het INPI (Institut national de la propriété industrielle) te doen plaatsvinden. Bovendien nam zij haar huidige firmanaam Aplix SA aan, in plaats van de firmanaam Velcro France sàrl welke sinds 1959 met instemming van Velcro was gebruikt, en begon zij zich te bedienen van het merk Aplix.

Wegens dit geschil besloten partijen tot het inschakelen van arbitrage overeenkomstig artikel 17 van de overeenkomst, maar er vond geen scheidsrechterlijke uitspraak plaats omdat de arbiters meenden de beschikking van de Commissie over de geldigheid van de aangemelde overeenkomst in geding te moeten afwachten.

- b) Vervolgens maakte Velcro, in de mening dat Aplix een reeks maatregelen had genomen om het merk Velcro zijn onderscheidend karakter te ontnemen – met name door in haar briefhoofd de vermelding „de sterkste Velcro-productie in Europa” te gebruiken – het geschil aanhangig bij het Tribunal de grande instance te Parijs, wegens beweerdelijke oneerlijke concurrentie, en vorderde zij tegelijkertijd bij de rechtbank de uitspraak dat de overeenkomst wegens wanprestatie van Aplix was ontbonden.

In zijn vonnis van 17 maart 1981 sprak de Franse rechtbank als zijn mening uit dat het gehele geschil viel onder de arbitrageclausule die in de overeenkomst was opgenomen en partijen bond, en verklaarde zich dientengevolge onbevoegd. Deze uitspraak werd bij arrest van 19 oktober 1981 bevestigd door het Cour d'appel van Parijs; dit hof van beroep verklaarde dat de bij de Commissie aangemelde overeenkomst voorlopig geldig is zolang geen beschikking van de Commissie is gegeven en dat de nationale rechter haar moet toepassen zonder dat beroep kan worden gedaan op artikel 85 van het Verdrag. Ook een Nederlandse rechter heeft zich bij een vonnis in kort geding van 23 juni 1983 uitgesproken voor de voorlopige geldigheid van de overeenkomst en als zijn oordeel uitgesproken dat klittenband, dat door een Franse wederverkoper van Aplix naar Nederland is geëxporteerd, moest worden geacht op rechtmatige wijze in Frankrijk (door Aplix) in de handel te zijn gebracht onder het merk Velcro, met instemming van Velcro SA.

- c) Intussen werden naar aanleiding van verzoeken om inlichtingen van de Commissie begin 1979 tussen partijen onderhandelingen aangegaan ten einde te geraken tot een

⁽¹⁾ PB nr. L 6 van 13. 1. 1976, blz. 8.

minnelijke schikking, waarin rekening zou worden gehouden met de wijzigingen welke de diensten van de Commissie in de aangemelde overeenkomst wensten te zien aangebracht, met name de opheffing van de territoriale exclusiviteit welke Aplix was toegekend en de clausules inzake exclusieve bevoorrading, het concurrentiebeding, het exportverbod ten laste van Aplix en de overdracht aan Velcro van eventuele verbeteringsoctrooien van Aplix in de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en de Verenigde Staten. Dit verzoek is door de diensten van de Commissie, met name bij brieven van 7 juni 1979 en 16 november 1981, respectievelijk gericht tot Velcro en Aplix, bevestigd.

Ondanks onderbrekingen gedurende welke Velcro de Commissie heeft verzocht met betrekking tot de gewraakte overeenkomst punten van bezwaar op te stellen, zijn tussen de partijen althans tot in de zomer van 1982 onderhandelingen voortgezet, zoals o.a. blijkt uit de brieven die door de raadsleden van de partijen op 27 juli en 17 september 1982 tot de Commissie zijn gericht. Ten slotte konden deze onderhandelingen niet slagen omdat elk van de partijen de ander de verantwoordelijkheid toeschoof. Hoe het ook zij, Aplix heeft zich steeds bereid verklaard de volgende clausules die grotendeels in het belang van de licentiegever waren opgesteld, op te geven:

- (i) het exportverbod naar landen waar een exclusieve licentie door Velcro werd verleend;
- (ii) de verplichting zich exclusief bij de vennootschap Jakob Müller te bevoorraden;
- (iii) de verplichting van de licentienemer zijn rechten over verbeteringsoctrooien aan Velcro in de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en de Verenigde Staten over te dragen;
- (iv) het concurrentiebeding, behalve ten aanzien van landen die onder de licentie vallen, maar niet onder de communautaire reglementering.

Er dient te worden opgemerkt dat, ondanks de verplichting vervat in het concurrentiebeding, Aplix in feite produkten heeft geëxploiteerd die rechtstreeks met Velcro-sluitingen in concurrentie staan, zoals „paddestoel”-sluitingen en sluitingen die werden gefabriceerd op grond van een concurrerend octrooi, dat door Aplix in 1967 werd uitgevonden en geregistreerd.

- d) Vanaf 1979 verkoopt Velcro Europe rechtstreeks klittenbandsluitingen onder het merk Velcro aan Franse verkopers. In een brief van 4 november 1981 aan een van deze Franse verkopers, heeft Aplix gewezen op een schending van haar industriële eigendomsrechten, maar geen nadere precisering gegeven, met name niet gerefereerd aan het merk Velcro of aan uitspraken van de Franse rechters; bovendien verweet zij Velcro Europe, bij brieven en telexberichten van april 1983, naar Frankrijk gelaste linten te hebben geëxporteerd met nabootsing van een procédé waarvoor Aplix in dit land in 1973 een octrooi had verkregen. Vervolgens heeft Aplix

de Commissie uiteengezet dat zij op grond van dit octrooi bij de dealer had geïntervenieerd bij brief van 4 november 1981. Volgens Velcro leek de betrokken brief ondanks de juridische omzichtigheid die bij zijn bewoordingen was betracht, uiterst dreigend en kon hij zeer wel haar clientèle naar Aplix doen overlopen uit vrees voor vervolgingen in rechte.

- e) In haar antwoord aan de Commissie betoogt Aplix dat de overeenkomst ten minste tot en met 11 augustus 1989 gevolgen zou moeten sorteren, het tijdstip waarop octrooi nr. 2.015.550, het octrooi waarover de afspraak van 10 december 1973 is gemaakt, afloopt. Deze afspraak zou namelijk onder dezelfde omstandigheden tot stand zijn gekomen als de vroegere afspraken waarbij de overeenkomst tot in december 1977 werd verlengd, zonder tegenspraak van Velcro, die tot dat tijdstip rechten zou hebben geïncasseerd. Aplix zou derhalve het recht hebben, staande te houden dat de territoriale exclusiviteit welke haar bij de oorspronkelijke overeenkomst was toegekend, tot 11 augustus 1989 zou voortduren.

Zij heeft echter verklaard dat zij, gezien de principiële uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn arrest Centrafarm/Winthrop⁽¹⁾, nimmer zou hebben getracht zich te verzetten tegen de binnenkomst op haar territorium van produkten onder het merk Velcro, die in een andere Lid-Staat onder dat merk door de gerechtigde of met diens instemming in de handel waren gebracht. Zij meent echter dat de overeenkomst van 1958 haar een exclusief recht verleent het Velcro-merk in Frankrijk te gebruiken en dat dit exclusieve recht haar toestaat op rechtsgeldige wijze bezwaar te maken tegen de toegang tot de Franse markt van produkten onder het merk Velcro, die rechtstreeks door Velcro Europe aan Franse kopers zijn verkocht, zonder vooraf eerst op Nederlands grondgebied in omloop te zijn gebracht. Aplix lijkt echter, behalve een voortdurende verwijzing naar dit principiële standpunt en afgezien van de bovengenoemde brief aan een Franse vertegenwoordiger die door Velcro werd bevoorrad, geen feitelijk verzet te hebben geboden tegen de rechtstreekse import door Velcro uit Nederland. Anderzijds heeft Aplix, die zich gebonden achtte door het exportverbod, nooit rechtstreeks verkocht naar de landen van de EEG die onder een exclusieve licentie van Velcro vallen.

- f) In een brief van 11 juli 1983 aan de Commissie, heeft Velcro opnieuw betwist dat de aangemelde overeenkomst geldig zou kunnen worden geacht na december 1977. Zij verklaarde daarbij dat de overeenkomst niet door de afspraak van 10 december 1973 kon zijn verlengd, omdat het octrooi waarop zij betrekking had enerzijds op haar verzoek aan Aplix was overgedragen, uitsluitend om deze onderneming in staat te stellen in een door Velcro ahangig gemaakt proces wegens schending van haar octrooirechten tegen de société française Décor te interveniëren en anderzijds omdat het nimmer zou zijn geëxploiteerd.

⁽¹⁾ Arrest van 31 oktober 1974, zaak 16/74, Jurisprudentie 1974, blz. 1183.

De Commissie wil bij haar hierna volgende beoordeling van de clausules van de aangemelde overeenkomst in het licht van de concurrentieregels van het EEG-Verdrag niet vooruitlopen op het eventuele oordeel van de nationale rechter over de verlenging van deze overeenkomst door de afspraak van 10 december 1973.

- g) Op de hoorzitting van 25 oktober 1984 hebben partijen hun principiële standpunten herhaald. Met name heeft Aplix de Commissie gevraagd, haar het recht toe te kennen zich tegen rechtstreekse import van produkten onder het merk Velcro te verzetten ingeval haar hoedanigheid van exclusieve licentienemster voor dit merk door een nationale rechter zou worden erkend.

Zij heeft zich beklagd over het gemis aan medewerking van Velcro bij de opheffing van de clausules inzake exclusieve bevoorrading, het exportverbod, het concurrentiebeding en de overdracht van rechten inzake verbeteringsoctrooien, omdat deze opheffing de Commissie althans de gelegenheid zou hebben gegeven de overeenkomst voor de verstreken tijd van het kartelverbod vrij te stellen. Bovendien heeft Aplix opnieuw de wens uitgesproken om met Velcro tot een overeenkomst te komen waarin de concurrentieregels zouden worden gerespecteerd. Velcro heeft harerzijds uiteengezet dat de afspraak van 10 december 1973 niet kan worden beschouwd als een latere overeenkomst waarbij de geldigheid van de overeenkomst van 1958 op rechtsgeldige wijze kon worden verlengd, omdat in deze afspraak – evenals trouwens in de voorafgaande afspraken – door partijen uitdrukkelijk wordt verwezen naar artikel 19 van de overeenkomst van 1958 waarin het principe van de automatische verlenging is neergelegd.

Zij heeft Aplix het recht ontzegd rechtstreeks of indirect in Frankrijk gebruik te maken van het merk Velcro, na afloop van de basisoctrooien in december 1977 en uitgesloten dat op korte termijn een minnelijke oplossing zou kunnen worden gevonden.

B. JURIDISCHE BEOORDELING

I. De draagwijdte van deze beschikking

Deze beschikking betreft een overeenkomst van 14 oktober 1958, waaraan slechts twee ondernemingen deelnemen en die vóór 1 februari 1963 overeenkomstig artikel 5 van Verordening nr. 17 bij de Commissie werd aangemeld. Het betreft derhalve een overeenkomst waarvoor – als ervan wordt uitgegaan dat zij onder de toepassing van artikel 85, lid 1, valt en dat aan de voorwaarden van artikel 85, lid 3, is voldaan – de Commissie krachtens artikel 6, lid 2, van Verordening nr. 17 met terugwerkende kracht ontheffing van het kartelverbod zou kunnen verlenen. De Commissie is van mening dat niet uitgesloten kan worden dat bepaalde clausules uit de overeenkomst tot 15 december 1977 wellicht of wel niet onder het verbod van artikel 85, lid 1, vielen – omdat de omstandigheden de bescherming kunnen toelaten van de door de licentienemer in Frankrijk ondernomen investeringen tot 15 december 1977, de datum die in dit geval overeenstemt met het aflopen van de basisoctrooien van Velcro in Frankrijk – dan wel voor een vrijstelling op grond van artikel 85, lid 3, in aanmerking kwamen. De Commissie is echter van mening dat het op dit ogenblik niet meer van

belang is een uitspraak te doen over de geldigheid van de overeenkomst van 1958 voor de periode vóór 15 december 1977, gedurende dewelke de overeenkomst door partijen te goeder trouw werd toegepast. De Commissie is overigens, voor deze periode, niets bekend over bij haar of de nationale rechter aanhangige klachten van derden.

De Commissie is er daarentegen van overtuigd dat het nuttig is een uitspraak te doen over de geldigheid van de overeenkomst voor de periode na 15 december 1977, gedurende dewelke de Commissie een klacht van Velcro SA en van een van haar licentienemers heeft ontvangen. De Commissie is voorts van mening dat er geen twijfel over kan bestaan dat de aangemelde overeenkomst sedert het aflopen van de basisoctrooien van Velcro in Frankrijk in december 1977, onder het verbod van artikel 85, lid 1, valt en niet in aanmerking komt voor vrijstelling krachtens artikel 85, lid 3.

II. Artikel 85, lid 1

De licentieovereenkomst van 14 oktober 1958, aangevuld met de afspraken van 17 november 1958 en 29 mei 1972 en, in voorkomend geval, van 10 december 1973, is een overeenkomst tussen ondernemingen in de zin van artikel 85. Deze overeenkomst strekt ertoe en heeft ten gevolge dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt beperkt door de hierna te behandelen bepalingen; de beperkingen die daaruit voortvloeien hebben een merkbare werking op de markt van de in aanmerking genomen sluitingen gezien het marktaandeel dat de vennootschap Aplix in Frankrijk bezit.

1. De in de punten 1 tot en met 8 onder A, I, opgesomde bepalingen van de overeenkomst vormen sedert 15 december 1977 beperkingen van de mededinging in de zin van artikel 85, lid 1.

Ad 1 en 2 Zoals zij in de overeenkomst is neergelegd en door partijen wordt toegepast, schakelt de aan Aplix toegekende exclusiviteit de vrijheid van Velcro uit om rechtstreeks in Frankrijk haar octrooien inzake de betrokken sluitingen en het merk Velcro te exploiteren en andere ondernemingen die eventueel belangstelling voor deze octrooien en het merk zouden hebben licenties aan te bieden. Zo wordt verhinderd dat in deze gebieden concurrentie ontstaat tussen verschillende exploitanten van dezelfde uitvinding en hetzelfde merk.

Zulk een contractuele verplichting opgelegd aan de rechthebbende op rechten van industriële eigendom valt in het onderhavige geval, althans na het aflopen van de basisoctrooien, onder het verbod van artikel 85, lid 1. Gaat men er namelijk van uit dat de overeenkomst geldig zou zijn verlengd tot 1989 en Aplix tot dat tijdstip de geldende octrooien van Velcro exploiteert, dan zou een exclusiviteit voor deze octrooien slechts kunnen worden beschouwd als op zichzelf niet onverenigbaar met artikel 85, lid 1, van het Verdrag indien zij betrekking zou hebben op de invoering en bescherming van een nieuwe technologie in het toegekende gebied in de zin die daaraan door het Hof in het *mais*-arrest⁽¹⁾, is gegeven, hetgeen in onderhavig geval niet geconstateerd kan worden.

⁽¹⁾ Arrest van 8 juni 1982, zaak 258/78, Jurisprudentie 1982, blz. 2015.

Zoals zij tot dusver door partijen is toegepast, heeft de toegekende exclusiviteit ten gevolge dat de vrijheid van Velcro wordt beperkt om rechtstreeks in Frankrijk niet alleen eventuele nieuwe produkten in de handel te brengen, die uit de toepassing van nog geldige verbeteringsoctrooien voortvloeien, maar eveneens produkten die op grond van afgelopen basisoctrooien werden vervaardigd en die op dit ogenblik de enige zijn die door Aplix zowel als door Velcro worden geëxploiteerd.

De toepassing van artikel 85, lid 1, op deze beperking van het vrije verkeer van goederen wordt niet verhinderd door het feit dat de produkten onder het Velcro-merk van de licentiegever worden verkocht en dat Aplix zich contractueel verbonden heeft om alle uit de toepassing van de octrooien voortvloeiende produkten onder de naam Velcro te verkopen. Afgezien van het feit dat een zodanig gebruik van het merk niet uitsluitend ten behoeve van Aplix werd vastgelegd, dient te worden opgemerkt dat de vennootschap Aplix ten onrechte meent dat het Gemeenschapsrecht alleen het vrije verkeer vereist van merkprodukten die reeds in een andere Lid-Staat in de handel zijn gebracht.

In zijn Hag-arrest ⁽¹⁾ heeft het Hof van Justitie voor recht verklaard dat een verbod om in een bepaalde Lid-Staat een produkt in de handel te brengen dat op rechtmatige wijze een merk in een andere Lid-Staat draagt, met het argument dat een identiek merk van dezelfde herkomst in de eerstgenoemde Lid-Staat bestaat, onverenigbaar is met de bepalingen van het EEG-Verdrag.

Uit dit arrest blijkt overduidelijk dat de overdracht van een nationaal merk zonder gevolg blijft ten aanzien van toepassing van het merkenrecht, met andere woorden, dat noch de ontvanger noch de overdrager van een nationaal merk op grond van dit recht verzet kan doen tegen rechtstreekse import door de ander. Indien het reeds niet is toegestaan rechtstreekse import krachtens het merkenrecht tegen te gaan, zelfs wanneer een merk is overgedragen of op een andere wijze in eigendom van een ander is overgegaan (gedwongen tenuitvoerlegging of onteigening), dan geldt de regel a fortiori wanneer over het merk alleen een licentie is verleend.

Alleen aan de aard van het merk, zonder enige rechtvaardiging van de noodzaak na december 1977 de toegang van het Velcro-merk in Frankrijk nog te beschermen, kan derhalve geen recht voor Velcro of Aplix worden ontleend om de nationale markten te compartimenteren door de import van in een andere Lid-Staat vervaardigde produkten die op rechtmatige wijze het merk Velcro dragen dat door de rechthebbende van het merk zelf of door wie dan ook van zijn licentienemers is aangebracht, te verbieden. De eventuele toelaatbaarheid van deze inbreuk op de vrijheid van handel tussen Lid-Staten kan alleen worden beoordeeld in het licht van de criteria die in artikel 85, lid 3, zijn neergelegd.

Ad 3 Het exportverbod verhindert Aplix haar produkten buiten het contractgebied in de landen waar Velcro exclusieve licenties heeft verleend, te verkopen. Het feit dat thans nog in het Verenigd Koninkrijk,

Ierland en Denemarken een exclusieve licentie wordt geëxploiteerd verhindert Aplix om rechtstreeks uit Frankrijk naar die landen haar haak-lussluitingen, die volgens de octrooien van Velcro worden gefabriceerd, te exporteren. Aplix heeft zich trouwens uitdrukkelijk verbonden niet tot zulk een export onder het Velcro-merk naar het Verenigd Koninkrijk over te gaan bij een schikking welke zij met de licentienemster van Velcro in het Verenigd Koninkrijk, Selectus Ltd, op 2 november 1983 voor het High Court of Justice, Chancery Division, te Londen is aangegaan.

Zoals in bovengenoemde Beschikking 76/29/EEG „AOIP-Beyard” is verklaard, geeft het bestaan van het octrooirecht aan de licentiegever niet het recht de licentienemer te verbieden naar landen te exporteren waar de licentiegever een licentie heeft verleend. De bescherming van een licentienemer tegen de concurrentie van een andere licentienemer als gevolg van een contractueel export- of importverbod vormt, ten minste sedert het aflopen van de basisoctrooien, een beperking van de mededinging in de zin van artikel 85, lid 1. Zoals hierboven is uiteengezet, staat bovendien een beroep op het recht op het Velcro-merk een dergelijke compartimentering der markten niet toe.

Ad 4 De automatische verlenging van de looptijd van de licentieovereenkomst onder de uitsluitende voorwaarde dat Aplix de kosten in verband met de handhaving van de verbeteringsoctrooien welke zij vraagt te mogen gebruiken, voor haar rekening neemt, verhindert de licentiegever zich te bevrijden van de concurrentiebeperkende verplichtingen na afloop van de termijn van wettelijke bescherming van de basisoctrooien. De concurrentiebeperking die het gevolg is van een wegnemen van deze mogelijkheid voor Velcro, weegt des te zwaarder omdat de overeenkomst niet de mogelijkheid van vervroegde ontbinding inhoudt, tenzij in geval van ernstige wanprestatie.

Zoals in Beschikking 76/29/EEG „AOIP-Beyard” is verklaard, zijn partijen vrij om bij latere afspraken een verlenging van het contract overeen te komen; de Commissie herhaalt haar principiële verklaring dat een eenzijdige verlenging van de looptijd van de overeenkomst, dit wil zeggen in afwezigheid van speciale overeenkomsten, niet toelaatbaar is. In dit geval dient te worden opgemerkt dat de contracttermijn geldig werd verlengd tot in december 1977 door de bijzondere overeenkomsten van 17 november 1958 en 29 mei 1972 betreffende de zogenaamde basisoctrooien die op zichzelf de daadwerkelijke exploitatie van de Velcro-sluitingen mogelijk hebben gemaakt.

Ad 5 Zoals zij wordt geïnterpreteerd en toegepast door partijen heeft de verplichting om zich de weefgetouwen en andere uitrusting te verschaffen bij de bandweefgetouwenfabriek Jakob Müller alleen betrekking op materiaal dat specifiek bestemd is voor de productie van klittenbandsluitingen, zoals weefgetouwen voor lint of snijapparaten voor de vorming der haakjes. Ten minste vanaf 1977, wanneer kan worden aangenomen dat er substitutieprodukten op de markt waren (zie A, II, 3), berooft zulk een verplichting de licentienemster van de vrijheid om zich tegen wellicht gunstiger voorwaarden te

⁽¹⁾ Arrest van 3 juli 1974, zaak 192/73, Jurisprudentie 1974, blz. 731.

bevoorraden bij andere fabrikanten op de gemeenschappelijke markt.

Deze verplichting heeft tot gevolg – behalve dat de vrijheid van de licentienemster wordt beperkt – dat ook de positie van derden, met name van weefgetouw-fabrikanten, op waarneembare wijze wordt veranderd omdat zij niet de mogelijkheid hebben een belangrijke gebruiker te bevoorraden.

Ad 6 Bovendien beperkt de verplichting om de getouwen niet buiten het contractgebied te gebruiken de vrijheid van de licentienemster om in andere Lid-Staten dan Frankrijk de Velcro-sluitingen waarvoor zij een octrooilicentie heeft ontvangen, te vervaardigen. Deze beperking verhindert haar in die landen van de gemeenschappelijke markt te produceren waar dat het voordeligst zou zijn.

Ad 7 De verplichting van de contractpartijen om zich van iedere concurrentie te onthouden verhindert de licentienemster en de licentiegever werkzaamheden te ondernemen op de gebieden die gelijklopend zijn met de in licentie gegeven octrooien, alsmede concurrerende produkten tijdens de geldigheidsduur van de overeenkomst te fabriceren of in de handel te brengen.

Ad 8 De verplichting Velcro het recht te doen toekomen op de octrooien betreffende door Aplix gedane verbeteringsuitvindingen die in de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk en Nederland werden geregistreerd, vormt principieel een niet gerechtvaardigde uitbreiding van de in licentie gegeven octrooien, omdat dan door de licentiegever rechten van industriële eigendom worden gebruikt om zich bepaalde buitenlandse octrooien toe te eigenen betreffende geheel of gedeeltelijk door de licentienemer gedane verbeteringsuitvindingen.

2. De boven behandelde concurrentiebeperkingen kunnen sedert het aflopen van de basisoctrooien in december 1977 de handel tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden. De exclusiviteit verhindert Velcro om rechtstreeks haar octrooien en haar merk in Frankrijk te exploiteren en derhalve eventueel export naar of uit dit gebied te doen plaatsvinden. De onbepaalde duur van de overeenkomst beïnvloedt het handelsverkeer tussen Lid-Staten, althans voor zover hij, zoals in het onderhavige geval, gepaard gaat met andere beperkende clausules die dit handelsverkeer kunnen beïnvloeden. De aan de licentienemster opgelegde verplichting, zich aan getouwen en ander fabricagemateriaal te bevoorraden bij de aangeduide leverancier in Zwitserland, sluit voor haar iedere mogelijkheid uit om zich te bevoorraden in andere Lid-Staten en beperkt derhalve de handel in deze produkten tussen Frankrijk en deze Staten. Het feit dat het aan de licentienemster overgedragen fabricagerecht is beperkt tot Frankrijk, verbiedt haar het productiecentrum te verplaatsen naar of een nieuw centrum op te richten in andere Lid-Staten. Het aan ieder van de partijen opgelegde verbod om zich te interesseren voor concurrerende produkten berooft hen van de mogelijkheid dergelijke produkten over de grenzen van de Lid-Staten in de handel te brengen of daarvoor met ondernemingen uit andere Lid-Staten licentieovereenkomsten te sluiten. Het

exportverbod isoleert de markten van bepaalde andere Lid-Staten van de Franse markt. De verplichting om aan Velcro bepaalde buitenlandse verbeteringsoctrooien over te dragen verhindert de licentienemster eventueel de eigendom van de octrooien over deze verbeteringen te verwerven en derhalve om deze rechtstreeks of via het verlenen van licenties in deze Staten te exploiteren.

III. Artikel 85, lid 3

Krachtens artikel 85, lid 3, kunnen de bepalingen van lid 1 van dat artikel buiten toepassing worden verklaard voor overeenkomsten tussen ondernemingen die bijdragen tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen

- a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,
 - b) de mogelijkheid te geven voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen.
1. a) Waar de overeenkomst ten behoeve van Aplix voor de gehele geldigheidsduur der in 1977 afgelopen octrooien de beloften van de licentiegever inhoudt om zelf de produkten in Frankrijk niet te exploiteren en in dit gebied geen andere licenties te verlenen, meent de Commissie dat deze overeenkomst was onttrokken aan de toepassing van artikel 85, lid 1, voor zover de in het eerdergenoemde Maïs-arrest bedoelde omstandigheden, in casu met name de nieuwe technologie, de nodige investeringen en de gunstige gevolgen voor de concurrentie met andere produkten, in dit geval aanwezig waren tot december 1977, dan wel dat de overeenkomst in aanmerking kon komen voor een vrijstelling krachtens artikel 85, lid 3.

Men kan namelijk erkennen dat de toegekende exclusiviteit, doordat zij Aplix het besluit vergemakkelijkt om het risico van investering in de exploitatie van de Velcro-octrooien aan te gaan en derhalve de ontwikkeling mogelijk te maken van een nieuw produkt, de klittenbandsluitingen in concurrentie met de zogenaamde treksluitingen, bijdraagt tot de technische en economische vooruitgang.

Door de industriële exploitatie van de Velcro-octrooien door de licentieverlening kon de daarvan gebruikmakende ondernemingen een produkt ter beschikking worden gesteld dat om zijn kwaliteiten en het specifieke gebruik waartoe een sluiting van dit type zich leent, wordt gewaardeerd, zodat men mag aannemen dat deze ondernemingen een billijk aandeel ontvangen in de uit de overeenkomst voortvloeiende voordelen. De gebiedsbescherming als gevolg van de verkoopexclusiviteit en het daarbij behorende exportverbod ten laste van de licentiegever kunnen onmisbaar worden geacht om de licentienemster ertoe te brengen zich de inspanningen te getroosten die nodig zijn voor de uitwerking en

produktie van een nieuw materiaal – dat zich bij het sluiten van de overeenkomst nog in het experimentele stadium bevond – en de schepping van een oorspronkelijk nog volstrekt non-existente markt en een aanzienlijke goodwill voor het merk Velcro. De overeenkomst had niet ten gevolge dat de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten werd uitgeschakeld, omdat er in Frankrijk talrijke andere fabrikanten aanwezig zijn die concurrerende produkten vervaardigen.

- b) Ten aanzien van de beperkingen aan de afzet in Frankrijk van produkten die door Velcro Europe zijn vervaardigd uitsluitend volgens procédés die niet meer door octrooien zijn beschermd en met name procédés onder de Franse octrooien nrs. 1.182.436 en 1.188.714, zogenaamde basisoctrooien, die respectievelijk op 9 augustus en 15 december 1977 zijn afgelopen, vermag de Commissie echter geen enkele rechtvaardigingsgrond in de zin van artikel 85, lid 3, te zien voor de tijd na het aflopen van deze octrooien.

De Commissie merkt op dat de contractueel overgedragen exclusiviteit voor octrooien niet los kan worden gezien van het bestaan en de handhaving van deze octrooien: geen exclusiviteit kan in het onderhavige geval nog tussen partijen gelden in verband met de Velcro-octrooien, die tijdens hun gehele geldigheidsduur door de licentienemster zijn geëxploiteerd en uit dien hoofde kan aan de import en de afzet in Frankrijk van volgens de niet langer beschermde procédés vervaardigde produkten geen enkele hindernis in de weg worden gelegd.

Evenmin kan een rechtvaardigingsgrond met betrekking tot een dergelijke afzet worden aangevoerd uit hoofde van het eventuele exclusieve gebruik van het merk. Wel is het recht op het merk, anders dan de rechten op een octrooi, niet beperkt in de tijd wanneer het eventueel in gebruik blijft of de registratie word verlengd. De octrooihouder en zijn licentienemers kunnen evenwel geen rechten die zij op het merk bezitten, laten gelden voor het geval een van hen naar het contractgebied van een ander binnen de EEG zou exporteren, tenzij bijzondere redenen met betrekking tot de bescherming van de invoering van het merk in deze gebieden dit zouden rechtvaardigen.

In een geval als het onderhavige kan worden erkend dat de exclusiviteit van het gebruik van het merk helpt de introductie van een nieuw produkt in nieuwe gebieden te bevorderen waar de licentiegever of bepaalde licentienemers opereren; rekening houdend met de omstandigheden van deze zaak moet deze exclusiviteit echter uiterlijk eindigen met het aflopen van de basisoctrooien, zodat de produkten die tot dusver tegen de concurrentie zijn beschermd in gebieden die zijn afgebakend langs de nationale grenzen, een vlucht kunnen nemen en zich op de gehele, uitgebreide markt van de Gemeenschap kunnen laten gelden. Bijna 20 jaar na de invoering van het Velcro-merk in Frankrijk, alsmede in andere landen van de Gemeenschap, met name Nederland, is de Commissie echter niet in staat vast te stellen dat er in deze zaak bijzondere omstandigheden bestaan

die de exclusiviteit op grond van het merk ten behoeve van Aplix of Velcro na het aflopen van de basisoctrooien in december 1977 nog kunnen rechtvaardigen.

- c) Ten slotte, mochten de contractuele relaties tussen partijen tot na december 1977 voor de exploitatie van octrooi nr. 2.015.550 voortduren – en eventueel voor andere geoctrooierde procédés welke Aplix tot augustus 1989 rechtmatig zou mogen exploiteren – dan zou een exclusief productie- en verkooprecht ten behoeve van Aplix ten aanzien van dit octrooi of enig ander nieuw octrooi alleen nog krachtens artikel 85, lid 3, kunnen worden aanvaard, dan wel kunnen worden beschouwd als voor een bepaalde periode niet onder de toepassing vallend van artikel 85, lid 1, wanneer zou komen vast te staan dat deze octrooien daadwerkelijk werden geëxploiteerd. Nu is, volgens de inlichtingen die aan de Commissie zijn verstrekt, door Aplix enerzijds geen enkel nieuw octrooi geëxploiteerd en zou Aplix zich anderzijds, zelfs wanneer dit anders zou zijn en er een exclusief recht ten gunste van deze firma te verdedigen zou zijn, niet rechtsgeldig kunnen verzetten tegen de invoer van produkten onder het merk Velcro die in andere Lid-Statens niet volgens deze octrooien maar volgens reeds afgelopen octrooien zijn vervaardigd.
2. Het exportverbod ten laste van Aplix, de automatische verlenging van de looptijd van de overeenkomst, de verplichting inzake de exclusieve bevoorrading door de getouwenfabriek Jakob Müller, de verplichting voor Aplix om het geoctrooierde produkt niet buiten het contractgebied te vervaardigen, het concurrentiebeding en de verplichting voor de licentienemster om aan de licentiegever haar rechten op bepaalde buitenlandse verbeteringsoctrooien over te dragen, worden enerzijds sedert december 1977 niet gerechtvaardigd door van kracht zijnde octrooien of door het merkenrecht en voldoen anderzijds niet aan de voorwaarden van artikel 85, lid 3.
- a) Het aan Aplix opgelegde verbod van rechtstreekse export beoogt de handhaving van een systeem van gebiedsbescherming mogelijk te maken ten voordele van andere licentienemers van Velcro op de gemeenschappelijke markt en van Velcro zelf. Indien het exportverbod dat door Velcro aan Aplix en andere licentienemers is opgelegd, met name gezien de nieuwigheid van de overgedragen technologie en de door de licentienemers gedane investeringen, in het verleden in aanmerking zou zijn gekomen voor een vrijstelling gedurende een zekere periode, waarin de basisoctrooien in Frankrijk en in de andere landen van de gemeenschappelijke markt van kracht waren, dan is deze vrijstelling ten minste sedert 1977 niet meer gerechtvaardigd. Dit exportverbod vormt derhalve een zware inbreuk op de concurrentievrijheid van Aplix binnen de gemeenschappelijke markt.
- b) Het bepaalde in artikel 19 van de gewijzigde overeenkomst zonder bijzondere overeenkomsten die de duur van de overeenkomst tot na december 1977 geldig konden verlengen, vormt een ernstige inbreuk op de vrijheid van Velcro om een einde te maken aan de concurrentiebeperkende verplichtingen welke

haar in de overeenkomst zijn opgelegd, zonder dat valt waar te nemen op welke wijze het zou kunnen bijdragen tot de verbetering van de produktie of de verdeling der produkten of tot de bevordering van de technische of economische vooruitgang.

- c) De aan de licentienemster opgelegde verplichting om zich aan specifiek materiaal voor de produktie van haak-luslinten bij de exclusieve leverancier Jakob Müller te bevoorraden, terwijl vaststaat dat de licentienemster zich ten minste sedert 1977 tot andere leveranciers op de gemeenschappelijke markt had kunnen wenden, die een gelijkwaardig materiaal aanbieden, vormt een inbreuk op de vrijheid van de licentienemster om haar bronnen van bevoorrading te kiezen. Deze beperking is derhalve niet noodzakelijk om een technisch onberispelijke exploitatie van de uitvinding te verzekeren. Voorts kan na 1977 ten behoeve van de getouwenfabriek Jakob Müller geen rechtvaardiging meer worden ingeroepen die verwijst naar een billijke vergoeding voor de inspanningen voor de ontwikkeling van de voor de exploitatie van de uitvinding noodzakelijke uitrusting, aangezien deze onderneming een gepaste vergoeding heeft kunnen ontvangen, dank zij de tot dan toe verzorgde bevoorrading van Aplix en de overige licentienemers.
- d) Het verbod om het geöctrooieerde produkt te vervaardigen buiten het contractgebied heeft na afloop van de basisoctrooien geen gunstige werking in de zin van artikel 85, lid 3. Het vormt veeleer een belemmering voor de gunstigste aanwending der hulpmiddelen binnen de gemeenschappelijke markt.
- e) Ten behoeve van het concurrentiebeding kan geen rechtvaardiging worden gegeven op grond van een betere exploitatie van de octrooien, aangezien Aplix sedert december 1977 geen enkel van kracht zijnd octrooi heeft geëxploiteerd. Evenmin kan rechtvaardiging worden aangevoerd op grond van een meer intens gebruik van het Velcro-merk door de licentienemster, omdat de geoorloofdheid van een zodanige exploitatie sedert 1977 door Velcro werd aangevochten en er daarna door Aplix een ander eigen merk werd gebruikt.
- f) De concurrentiebeperking die gelegen is in de verplichting om Velcro de eigendom te doen toekomen van bepaalde buitenlandse verbeteringsoctrooien die het resultaat zouden zijn van een uitvinding van de licentienemster, kan sedert december 1977 niet meer gerechtvaardigd worden. Aangezien de basisoctrooien van Velcro daarna in het openbaar domein zijn gevallen, kan Velcro geen rechten meer laten gelden om de eigendom van eventuele verbeteringsoctrooien te verkrijgen.
3. Aangezien niet aan alle voorwaarden van artikel 85, lid 3, is voldaan, voor de periode na het aflopen van de basisoctrooien van Velcro, dat wil zeggen vanaf 15 december 1977, kan de aangemelde overeenkomst vanaf die datum niet worden vrijgesteld.

IV. Artikel 7, lid 1, van Verordening nr. 17

Indien overeenkomsten die vóór 1 februari 1963 werden aangemeld, niet voldoen aan de voorwaarden voor toepas-

sing van artikel 85, lid 3, van het EEG-Verdrag, en door de ondernemingen beëindigd of zodanig gewijzigd worden dat zij niet meer onder het verbod van artikel 85, lid 1, vallen of voortaan wel voldoen aan de voorwaarden van artikel 85, lid 3, kan de Commissie bij het geven van een beschikking op grond van artikel 85, lid 1, de periode vaststellen gedurende dewelke het verbod van artikel 85, lid 1, van toepassing is.

In dit geval heeft Aplix een aantal bepalingen van de overeenkomst willen wijzigen (zie A, IV, c)), terwijl Velcro de overeenkomst in december 1977 heeft willen beëindigen (zie A, IV, f)). Ondanks dit meningsverschil betreffende wijziging of beëindiging van de overeenkomst als bedoeld in artikel 7 van Verordening nr. 17, diende iedere partij de overeenkomst tot het tijdstip van deze beschikking toe te passen, want het betreft een oude overeenkomst die onder de voorlopige geldigheid valt. Deze geldigheid werd bevestigd door de Franse en Nederlandse rechtbanken in 1981 en 1983 (zie A, IV, b)). De Commissie is van mening dat in dit geval, zonder dat aan de door artikel 7 van Verordening nr. 17 vereiste voorwaarden is voldaan en omdat de partijen gebonden waren door de overeenkomst tot het tijdstip van deze beschikking, het beginsel van de rechtszekerheid, ten minste voor zover het de gevolgen van de overeenkomst tussen partijen betreft, voorrang dient te hebben op dat van de terugwerkende kracht van de beschikking van de Commissie. De Commissie acht zich echter niet gemachtigd de periode te beperken gedurende welke het verbod van artikel 85, lid 1, wordt toegepast, indien niet aan de in artikel 7 van Verordening nr. 17 gestelde voorwaarden is voldaan.

V. Artikel 3, lid 1, van Verordening nr. 17

Overeenkomstig artikel 3, lid 1, van Verordening nr. 17 kan de Commissie, indien zij, op verzoek of ambtshalve, een inbreuk op artikel 85 van het Verdrag vaststelt, de betrokken ondernemingen en ondernemersverenigingen bij beschikking verplichten aan de vastgestelde inbreuk een einde te maken. Op grond van hetgeen onder de punten I, II, III en IV is opgemerkt, meent de Commissie dat de betrokken ondernemingen gedurende de periode na 15 december 1977 inbreuk hebben gemaakt op artikel 85 van het Verdrag en dat voor de aangemelde overeenkomst geen vrijstelling van het kartelverbod kan worden verleend,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Vastgesteld wordt dat, wat het gebied van de gemeenschappelijke markt en met name Frankrijk betreft, de hieronder vermelde clausules van de licentieovereenkomst welke tussen de in artikel 4 genoemde partijen is gesloten op 14 oktober 1958, aangevuld bij afspraken van 17 november 1958, 29 mei 1972 en 10 december 1973, sedert 15 december 1977 inbreuken vormen op artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag:

1. artikel 1 (exclusiviteit);
2. artikelen 2 en 8 (exportverbod);

3. artikel 19 (verlenging van de looptijd van de concurrentiebeperkende clausules van de overeenkomst na afloop van de zogenaamde basisoctrooien, d.w.z. de octrooien nrs. 1.064.360, 1.182.436 en 1.188.714);
4. artikel 6, derde zin (verplichting tot exclusieve bevoorrading);
5. artikel 6, vierde zin (verbod van fabricage buiten het licentiegebied);
6. artikel 12 (concurrentieverbod);
7. artikel 9 (verplichting tot overdracht van verbeteringsoctrooien in de Duitse Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk en Nederland).

Artikel 2

Toepassing van artikel 85, lid 3, van het EEG-Verdrag wordt geweigerd.

Artikel 3

De in artikel 4 genoemde ondernemingen moeten onverwijld aan de in artikel 1 vastgestelde inbreuken een einde maken.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de volgende ondernemingen:

1. Velcro SA
3, rue César-Soulié
CH-1260 Nyon
2. Aplix SA
75 bis, avenue Marceau,
F-75116 Parijs.

Gedaan te Brussel, 12 juli 1985.

Voor de Commissie
Peter SUTHERLAND
Lid van de Commissie

RICHTLIJN VAN DE COMMISSIE
van 25 juli 1985
tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand
(85/411/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Artikel 2

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Gelet op Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand ⁽¹⁾, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 81/854/EEG ⁽²⁾, inzonderheid op artikel 15,

Overwegende dat bijlage I bij Richtlijn 79/409/EEG dient te worden gewijzigd, ten einde rekening te houden met de jongste kennis inzake de situatie op het stuk van de vogelsoorten;

Overwegende dat de maatregelen van deze richtlijn in overeenstemming zijn met het advies van het Comité voor de aanpassing van Richtlijn 79/409/EEG aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage I bij Richtlijn 79/409/EEG wordt vervangen door de bijlage bij de onderhavige richtlijn.

1. De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om op 31 juli 1986 aan deze richtlijn te voldoen.
2. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Artikel 3

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, 25 juli 1985.

Voor de Commissie
Stanley CLINTON DAVIS
Lid van de Commissie

⁽¹⁾ PB nr. L 103 van 25. 4. 1979, blz. 1.

⁽²⁾ PB nr. L 319 van 7. 11. 1981, blz. 3.

BILAG - ANHANG - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ANNEX - ANNEXE - ALLEGATO - BIJLAGE

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
1. <i>Gavia arctica</i>	Sortstrubet Lom	Prachtaucher	Λαμπροβούτι	Black-throated Diver	Plongeon arctique	Strolaga mezzana	Parelduiker
2. <i>Gavia stellata</i>	Rødstrubet Lom	Sterntaucher	Κηλιδοβούτι	Red-throated Diver	Plongeon catmarin	Strolaga minore	Roodkeelduiker
3. <i>Gavia immer</i>	Islom	Eistaucher	Παγοβούτι	Great Northern Diver	Plongeon imbrin	Strolaga maggiore	Ijsduiker
4. <i>Podiceps auritus</i>	Nordisk Lappedykker	Ohrentaucher	Ωροβουτηχτάρα	Slavonian Grebe	Grèbe esclavon	Svasso cornuto	Kuifduiker
5. <i>Calonectris diomedea</i>	Kuhls Skråpe	Gelbschnabelsturmtaucher	Αρτέμις	Cory's Shearwater	Puffin cendré	Berta maggiore	Kuhls Pijlstormvogel
6. <i>Hydrobates pelagicus</i>	Lille Stormsvale	Sturmschwalbe	Πετρίλος	Storm Petrel	Pétrel tempête	Uccello delle tempeste	Stormvogeltje
7. <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	Stor Stormsvale	Wellenläufer	Κυματοβατής	Leach's Storm-petrel	Pétrel culblanc	Uccello delle tempeste codaforcuta	Vaal Stormvogeltje
8. <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	Skarv (kontinental underart)	Kormoran (kontinentale Unterart)	Κορμοράνος (Ηπειρωτική φυλή)	Cormorant (continental subspecies)	Grand Cormoran (sous-espèce continentale)	Cormorano (sottospecie continentale)	Aalscholver (continentale ondersoort)
9. <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Topskarv (Middelhavsendert)	Krahenscharbe (Mittelmeer-Unterart)	Θαλασσοκόρακας	Shag (Mediterranean subspecies)	Cormoran huppé (sous-espèce méditerranéenne)	Marangone dal ciuffo (sottospecie del Mediterraneo)	Kuifaalscholver (Middellandse Zee ondersoort)
10. <i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Dværgskarv	Zwergscharbe	Λαγγόνα	Pygmy Cormorant	Cormoran pygmée	Marangone minore	Dwergaalscholver
11. <i>Pelecanus onocrotalus</i>	Almindelig Pelikan	Rosapelikan	Ροδοπελεκάνος	White Pelican	Pélican blanc	Pellicano	Pelikaan
12. <i>Pelecanus crispus</i>	Krøltroppet Pelikan	Krauskopfpelikan	Αργυροπελεκάνος	Dalmatian Pelican	Pélican frisé	Pellicano riccio	Kroeskoppelikaan
13. <i>Ixobrychus minutus</i>	Dværghejre	Zwergrohrdommel	Νανομουγκανά	Little Bittern	Blongios nain (Butor blongios)	Tarabusino	Woudaapje
14. <i>Botaurus stellaris</i>	Rørdrum	Rohrdommel	Τρανομουγκάνα	Bittern	Butor étoilé	Tarabuso	Roerdomp
15. <i>Nycticorax nycticorax</i>	Nathejre	Nachtreiher	Νυχτοκόρακας	Night Heron	Héron bihoreau	Nitticora	Kwak
16. <i>Ardeola ralloides</i>	Tophejre	Rallentreiher	Κρυπτοτσικνιάς	Squacco Heron	Héron crabier	Sgarza ciuffetto	Ralreiger
17. <i>Egretta garzetta</i>	Silkehejre	Seidenreiher	Λευκοτσικνιάς	Little Egret	Aigrette garzette	Garzetta	Kleine Zilverreiger
18. <i>Egretta alba</i>	Sølvhejre	Silberreiher	Αργυροτσικνιάς	Great White Egret	Grande aigrette	Airone bianco maggiore	Grote Zilverreiger

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
19. <i>Ardea purpurea</i>	Purpurhejre	Purpurreiher	Πορφυροταικνιάς	Purple Heron	Héron pourpré	Airone rosso	Purperreiger
20. <i>Ciconia nigra</i>	Sort Stork	Schwarzstorch	Μαυροπελαργός	Black Stork	Cigogne noire	Cicogna nera	Zwarte Ooievaar
21. <i>Ciconia ciconia</i>	Hvid Stork	Weißstorch	Λευκοπελαργός	White Stork	Cigogne blanche	Cicogna bianca	Ooievaar
22. <i>Plegadis falcinellus</i>	Sort Ibis	Sichler	Χαλκόκοτα	Glossy Ibis	Ibis falcinelle	Mignattaio	Zwarte Ibis
23. <i>Platalea leucorodia</i>	Skestork	Löffler	Χουλιανομήτα	Spoonbill	Spatule blanche	Spatola	Lepelaar
24. <i>Phoenicopterus ruber</i>	Flamingo	Flamingo	Φλαμίγκο	Greater Flamingo	Flamant rose	Fenicottero	Flamingo
25. <i>Cygnus columbianus bewickii</i> (<i>Cygnus bewickii</i>)	Pibesvane	Zwergschwan	Νανόκυκνος	Bewick's Swan	Cygne de Bewick	Cigno minore	Kleine Zwaan
26. <i>Cygnus cygnus</i>	Sangsvane	Singschwan	Αγριόκυκνος	Whooper Swan	Cygne sauvage	Cigno selvatico	Wilde Zwaan
27. <i>Anser albifrons flavirostris</i>	Blisgås (grønlandsk underart)	Bläßgans (Grönland-Unterart)	Ασπρομετωπόχνηνα (Φηλήνης Γριλανδίας)	White-fronted Goose (Greenland subspecies)	Oie rieuse (sous-espèce du Groenland)	Oca lombardella (sottospecie di Groenlandia)	Groenlandse Kolgans
28. <i>Anser erythropus</i>	Dværggås	Zwerggans	Νανόχνηνα	Lesser White- fronted Goose	Oie naine	Oca lombardella minore	Dwerggans
29. <i>Branta leucopsis</i>	Bramgås	Nonnengans	Ασπρομαγουλό- χνηνα	Barnacle Goose	Bernache nonnette	Oca facciabianca	Brandgans
30. <i>Branta ruficollis</i>	Rødhalsæt Gås	Rothalgans	Κοκκινολαιμόχνηνα	Red-breasted Goose	Bernache à cou roux	Oca collarosso	Roodhalsgans
31. <i>Tadorna ferruginea</i>	Rustand	Rostgans	Καστανόχνηνα	Ruddy Shelduck	Tadorne casarca	Casarca	Casarca
32. <i>Aythya nyroca</i>	Hvidjøjet And	Moorente	Βαλτόπαπια	White-eyed Pochard	Fuligule nyroca	Moretta tabaccata	Witoogeend
33. <i>Oxyura leucocephala</i>	Hvidhovedet And	Weißkopf-Ruderente	Κεφαλούδι	White-headed Duck	Erismature à tête blanche	Gobbo rugginoso	Witkoepeend
34. <i>Pernis apivorus</i>	Hvepsevåge	Wespenbussard	Σφηκοβαρβακίνο	Honey Buzzard	Bondrée apivore	Falco pecchiaiolo	Wespendief
35. <i>Milvus migrans</i>	Sort Glente	Schwarzmilan	Τσίφτης	Black Kite	Milan noir	Nibbio bruno	Zwarte Wouw
36. <i>Milvus milvus</i>	Rød Glente	Rotmilan	Ψαλιδάρης	Red Kite	Milan royal	Nibbio reale	Rode Wouw
37. <i>Haliaeetus albicilla</i>	Havørn	Seeadler	Θαλασσαιετός	White-tailed Eagle	Pygargue à queue blanche	Aquila di mare	Zeearend
38. <i>Gypaetus barbatus</i>	Lammegrib	Bartgeier	Γυπαετός	Bearded Vulture	Gypaète barbu	Avvoltoio degli agnelli	Lammergier
39. <i>Neophron percnopterus</i>	Ådselgrip	Schmutzgeier	Ασπροπάπης	Egyptian Vulture	Percnoptère d'Égypte	Capovaccaio	Aasgier

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
40. <i>Gyps fulvus</i>	Gåsegrip	Gänsegeier	Όρνιο	Griffon Vulture	Vautour fauve	Grifone	Vale Gier
41. <i>Aegypius monachus</i>	Munkegrip	Mönchsgeier	Μαυρόγυπας	Black Vulture	Vautour moine	Avvoltoio	Monniksgier
42. <i>Circus gallicus</i>	Slangeørn	Schlangenadler	Φιδαιτός	Short-toed Eagle	Circaète jean-le-blanc	Biancone	Slangenarend
43. <i>Circus aeruginosus</i>	Rørhøg	Rohrweihe	Καλαμόκιρκος	Marsh Harrier	Busard des roseaux	Falco di palude	Bruine Kiekendief
44. <i>Circus cyaneus</i>	Blå Kærhøg	Kornweihe	Βαλτόκιρκος	Hen Harrier	Busard saint-martin	Albanella reale	Blauwe Kiekendief
45. <i>Circus macrourus</i>	Steppehøg	Steppenweihe	Στεπόκιρκος	Pallid Harrier	Busard pâle	Albanella pallida	Steppenkiekendief
46. <i>Circus pygargus</i>	Hedehøg	Wiesenweihe	Λιβαδόκιρκος	Montagu's Harrier	Busard cendré	Albanella minore	Grauwe Kiekendief
47. <i>Accipiter brevipes</i>	Kortløbet Spurvehøg	Kurzfangsperber	Σαΐνη	Levant Sparrowhawk	Épervier à pieds courts	Sparviere levantino	Balkansperwer
48. <i>Accipiter gentilis arrigonii</i>	Duehøg (Korsikansk-sardinsk underart)	Habicht (Korsika-Sardinien-Unterart)	Διπλοσάλνο (Φυλή της Κορσικής Σαρδυνία)	Goshawk (Corsican-Sardinian subspecies)	Autour des palombes (sous- espèce de Corse- Sardaigne)	Astore (sottospecie di Corsica-Sardegna)	Havik (ondersoort van Corsica-Sardinië)
49. <i>Buteo rufinus</i>	Ørnevåge	Adlerbussard	Αετοβαρβακίνα	Long-legged Buzzard	Buse féroce	Poiana codabianca	Arendbuizerd
50. <i>Aquila pomarina</i>	Lille Skrigjørn	Schreiadler	Κραυγαετός	Lesser Spotted Eagle	Aigle pomarin	Aquila anatraia minore	Schreeuwarend
51. <i>Aquila clanga</i>	Stor Skrigjørn	Schelladler	Στικταετός	Spotted Eagle	Aigle criard	Aquila anatraia maggiore	Bastaardarend
52. <i>Aquila chrysaetos</i>	Kongeørn	Steinadler	Χρυσαιετός	Golden Eagle	Aigle royal	Aquila reale	Steenarend
53. <i>Aquila heliaca</i>	Kejserørn	Kaiseradler	Βασιλαιετός	Imperial Eagle	Aigle impérial	Aquila imperiale	Keizerarend
54. <i>Hieraetus pennatus</i>	Dværjørn	Zwergadler	Σταυραιετός	Booted Eagle	Aigle botté	Aquila minore	Dwergarend
55. <i>Hieraetus fasciatus</i>	Højørn	Habichtsadler	Σπιζαιετός	Bonelli's Eagle	Aigle de Bonelli	Aquila del Bonelli	Havikarend
56. <i>Pandion haliaetus</i>	Fiskeørn	Fischadler	Ψαραετός	Osprey	Balbusard pêcheur	Falco pescatore	Visarend
57. <i>Falco naumanni</i>	Lille Tårnfalk	Rötelfalke	Κιρκινέζι	Lesser Kestrel	Faucon crécerellette	Grillaio	Kleine Torenvalk
58. <i>Falco eleonora</i>	Eleonorafalk	Eleonorenfalke	Μαυροπετρίτης	Eleonora's Falcon	Faucon d'Éléonore	Falco della regina	Eleonora's Valk
59. <i>Falco biarmicus</i>	Lannerfalk	Lanner	Χρυσογέρακας	Lanner Falcon	Faucon lanier	Lanario	Lannervalk
60. <i>Falco peregrinus</i>	Vandrefalk	Wanderfalke	Πετρίτης	Peregrine	Faucon pèlerin	Pellegrino	Slechtvalk

	Dansk	Deutsch	Ἑλληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
61. Falco columbarius	Dværgfalk	Merlin	Νανογέρακος	Merlin	Faucon émerillon	Smeriglio	Smelleken
62. Bonasa bonasia	Hjerpe	Haselhuhn	Αγριόκοτα	Hazel Grouse	Gélinotte des bois	Francolino di monte	Hazelhoen
63. Tetrao urogallus	Tjurr	Auerhuhn	Αγριόκουρκος	Capercaillie	Grand Tétrás	Gallo cedrone	Auerhoen
64. Tetrao tetrix tetrix	Urfugl (kontinental underart)	Birkhuhn (kontinentale Unterart)	Λυροπετεινός (Ηπειρωτική φυλή)	Black Grouse (continental subspecies)	Tétrás lyre (sous-espèce continentale)	Fagiano di monte (sottospecie continentale)	Korhoen (continentale ondersoort)
65. Lagopus mutus pyrenaicus	Fjeldtype (Pyrenæern underart)	Alpenschneehuhn (Pyrenäen-Unterart)	Βουνοχιονόκοτα (φυλή των Πυρηναίων)	Ptarmigan (Pyrenean subspecies)	Lagopède alpin (sous-espèce des Pyrénées)	Pernice bianca (sottospecie di Pyrenei)	Alpensneeuwoen (Pyreneën ondersoort)
66. Lagopus mutus helveticus	Fjeldtype (Alperne underart)	Alpenschneehuhn (Alpen-Unterart)	Βουνοχιονόκοτα (φυλή των Άλπεων)	Ptarmigan (Alpine subspecies)	Lagopède alpin (sous-espèce des Alpes)	Pernice bianca (sottospecie di Alpi)	Alpensneeuwoen (alpijnse ondersoort)
67. Alectoris barbara	Berberhøne	Felsenhuhn	Βραχοπέρδικο	Barbary Partridge	Perdrix gabra	Pernice sarda	Barbariise Patrijjs
68. Alectoris graeca saxatilis	Stenhøne (Alperne underart)	Steinhuhn (Alpen-Unterart)	Πετροπέρδικο (φυλή των Άλπεων)	Rock Partridge (Alpine subspecies)	Perdrix bartavelle (sous-espèce des Alpes)	Coturnice (sottospecie di Alpi)	Europese Steen-patrijjs (alpijnse ondersoort)
69. Alectoris graeca whitakeri	Stenhøne (Sicilien underart)	Steinhuhn (Sizilien-Unterart)	Πετροπέρδικο (φυλή της Σικελίας)	Rock Partridge (Sicilian subspecies)	Perdrix bartavelle (sous-espèce de Sicile)	Coturnice (sottospecie di Sicilia)	Europese Steen-patrijjs (Siciliaanse ondersoort)
70. Perdix perdix italica	Agerhøne (italiensk underart)	Rebhuhn (italienische Unterart)	Λιβαδοπέρδικο (φυλή της Ιταλίας)	Partridge (Italian subspecies)	Perdrix grise (sous-espèce d'Italie)	Starna (sottospecie d'Italia)	Patrijjs (Italiaanse ondersoort)
71. Crex crex	Engsnarre	Wachtelkönig	Ορυγομάνα	Corn Crake	Râle des genêts	Re di quaglie	Kwartelkoning
72. Porzana porzana	Plettet Rørvagtel	Tüpfelsumpfhuhn	Στικτοπουλάδα	Spotted Crake	Marouette ponctuée	Voltolino	Porseleinhoen
73. Porzana parva	Lille Rørvagtel	Kleines Sumpfhuhn	Μικροπουλάδα	Little Crake	Marouette poussin	Schiribilla	Klein Waterhoen
74. Porzana pusilla	Dvægrørvagtel	Zwergsumpfhuhn	Νανοπουλάδα	Baillon's Crake	Marouette de Baillon	Schiribilla grigiata	Kleinst Waterhoen
75. Porphyrio porphyrio	Sultanhøne	Purpurhuhn	Σουλτανοπουλάδα	Purple Gallinule	Poule sultane	Pollo sultano	Purperkoet
76. Grus grus	Trane	Kranich	Γερανός	Crane	Grue cendrée	Gru	Kraanvogel
77. Tetrao tetrix (Otis tetrix)	Dvægrtrappe	Zwergtrappe	Χαμωτίδα	Little Bustard	Ourarde canepetière	Gallina prataiola	Kleine Trap
78. Otis tarda	Stortrappe	Großtrappe	Αγριόγαλος	Great Bustard	Ourarde barbue	Otarda	Grote Trap

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
79. <i>Himantopus himantopus</i>	Stytløber	Stelzenläufer	Καλαμοκανάς	Black-winged Stilt	Échasse blanche	Cavaliere d'Italia	Steltkluut
80. <i>Recurvirostra avoetia</i>	Klyde	Säbelschnäbler	Αβοκέτα	Avocet	Avocette élégante	Avocetta	Kluut
81. <i>Burhinus oediacnemus</i>	Triel	Triel	Πετροτριλίδα	Stone Curlew	Oediacnème criard	Occhione	Griël
82. <i>Glaucola pratincola</i>	Braksvale	Brachschwalbe	Νεροελίδονο	Collared Pratincole	Glaréole à collier	Pernice di mare	Vorkstaartplevier
83. <i>Charadrius morinellus</i> (<i>Eudromias morinellus</i>)	Pomeransfugl	Mornellregenpfeifer	Βουνοσφυριχτής	Dotterel	Pluvier guignard	Piviere tortolino	Morinelplevier
84. <i>Pluvialis apricaria</i>	Hjejele	Goldregenpfeifer	Βροχοπούλι	Golden Plover	Pluvier doré	Piviere dorato	Goudplevier
85. <i>Hoplopterus spinosus</i>	Sporevibe	Spornkiebitz	Αγκαθοκαλημάνα	Spur-winged Plover	Vanneau éperonné	Pavoncella armata	Sporenkievit
86. <i>Gallinago media</i>	Tredækker	Doppelschnepfe	Διπλοπεκατσίνι	Great Snipe	Bécassine double	Crocolone	Poelsnip
87. <i>Philomachus pugnax</i>	Brushane	Kampfläufer	Ψενιομαχητής	Ruff	Chevalier combattant	Combattente	Kemphaan
88. <i>Namenius tenuirostris</i>	Tyndnæbbet Spove	Dünnschnabelbrachvogel	Λειτομούτα	Slender-billed Curlew	Courlis à bec grêle	Chiurlottello	Dunbekwulp
89. <i>Tringa glareola</i>	Tinksmid	Bruchwasserläufer	Λασπότρυγγας	Wood Sandpiper	Chevalier sylvain	Piro piro boschereccio	Bostruiter
90. <i>Phalaropus lobatus</i>	Odinshane	Odinshühnchen	Ραβδοκολυμπό-τρυγγας	Red-necked Phalarope	Phalarope à bec étroit	Falaropo becco sottile	Grauwe Franjepoot
91. <i>Larus genei</i>	Tyndnæbbet Måge	Dünnschnabelmöve	Λεπτοραμφόγλαρος	Slender-billed Gull	Goéland railleur	Gabbiano roseo	Dunbekmeeuw
92. <i>Larus melanocephalus</i>	Sorthovedet Måge	Schwarzkopfmöve	Εκυλοκούταβος	Mediterranean Gull	Mouette mélanocéphale	Gabbiano corallino	Zwartkopmeeuw
93. <i>Larus audouinii</i>	Audouinmåge	Korallenmöve	Αιγιάτογλαρος	Audouin's Gull	Goéland d'Audouin	Gabbiano corso	Audouins Meeuw
94. <i>Gelochelidon nilotica</i>	Sandterne	Lachseeschwalbe	Γελογλάρονο	Gull-billed Tern	Sterne hansel	Rondine di mare zampenere	Lachstern
95. <i>Sterna caspia</i>	Rovterne	Raubseeschwalbe	Καρατζάς	Caspian Tern	Sterne caspienne	Rondine di mare maggiore	Reuzenstern
96. <i>Sterna sandvicensis</i>	Splitterne	Brandseeschwalbe	Χειμωνογλάρονο	Sandwich Tern	Sterne caugak	Beccapesci	Grote Stern
97. <i>Sterna dougallii</i>	Dougallsterne	Rosenseeschwalbe	Ροδογλάρονο	Roseate Tern	Sterne de Dougall	Sterna del Dougall	Dougalls Stern
98. <i>Sterna hirundo</i>	Fjordterne	Flußseeschwalbe	Ποταμογλάρονο	Common Tern	Sterne pierregarin	Sterna comune	Visdief
99. <i>Sterna paradisaea</i>	Havterne	Küstenseeschwalbe	Αρκτικογλάρονο	Arctic Tern	Sterne arctique	Sterna codalunga	Noordse Stern

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
100. <i>Sterna albifrons</i>	Dværgterne	Zwergseeschwalbe	Νανογάρωνο	Little Tern	Sterne naine	Fratricello	Dwergstern
101. <i>Chlidonias hybridus</i>	Hvidskægget Terner	Weißbartseeschwalbe	Μουστακαογάρωνο	Whiskered Tern	Guifette moustac	Mignattino piombato	Witwangstern
102. <i>Chlidonias niger</i>	Sortterne	Trauerseeschwalbe	Μαυρογάρωνο	Black Tern	Guifette noire	Mignattino	Zwarte Stern
103. <i>Pterocles alchata</i>	Spidshalet Sandhøne	Spießflughuhn	Στυβλοπεριστέρόκοτα	Pin-tailed Sandgrouse	Ganga cata	Grandule	Witbuikzandhoen
104. <i>Bubo bubo</i>	Stor Hornugle	Uhu	Μπούφος	Eagle Owl	Grand-duc d'Europe	Gufo reale	Oehoe
105. <i>Nyctea scandiaca</i>	Sneugle	Schnee-Eule	Χιονογλαύκα	Snowy Owl	Harfang des neiges	Gufo delle nevi	Sneeuwuil
106. <i>Glaucidium passerinum</i>	Spurveugle	Sperlingskauz	Επουργιτόγλανκα	Pygmy Owl	Chouette chevêchette (Chevêchette d'Europe)	Civetta nana	Dwerguil
107. <i>Asio flammeus</i>	Mosehornugle	Sumpfohreule	Βαλτόμπουφος	Short-eared Owl	Hibou des marais	Gufo di palude	Velduil
108. <i>Aegolius funereus</i>	Perleugle	Rauhfußkauz	Χαροπούλι (Αιγωλίος)	Tengmalm's Owl	Chouette de Tengmalm (Nyctale de Tengmalm)	Civetta capogrosso	Ruigpootuil
109. <i>Caprimulgus europaeus</i>	Natravn	Ziegenmelker	Γιδουζάστρα	Nighthjar	Engoulevent d'Europe	Succiacapre	Nachtzwaluw
110. <i>Alcedo atthis</i>	Isfugl	Eisvogel	Αλκυόνα	Kingfisher	Martin pêcheur d'Europe	Martin pescatore	Ijsvogel
111. <i>Coracias garrulus</i>	Ellekrage	Blauracke	Χαλκοκουρούνα	Roller	Rollier d'Europe	Ghiandaia marina	Scharrelaar
112. <i>Picus canus</i>	Gråspætte	Grauspecht	Σταχτοτσικλιτάρα	Grey-headed Woodpecker	Pic cendré	Picchio cinerino	Grijskopspecht
113. <i>Dryocopus martius</i>	Sortspætte	Schwarzspecht	Μουροτσικλιτάρα	Black Woodpecker	Pic noir	Picchio nero	Zwarte Specht
114. <i>Dendrocopos medius</i>	Mellemflagspætte	Mittelspecht	Μεσοτσικλιτάρα	Middle Spotted Woodpecker	Pic mar	Picchio rosso mezzano	Middelste Bonte Specht
115. <i>Dendrocopos leucotos</i>	Hvidrygget Flagspætte	Weißrückenspecht	Λευκονωτοτσικλιτάρα	White-backed Woodpecker	Pic à dos blanc	Picchio dorsobianco	Witrugspecht
116. <i>Dendrocopos syriacus</i>	Syrisk Flagspætte	Blutspecht	Βαλκανοτσικλιτάρα	Syrian Woodpecker	Pic syriaque	Picchio siriano	Syrische Bonte Specht
117. <i>Picoides tridactylus</i>	Tretået Spætte	Dreizehenspecht	Τριδακτυλοτσικλιτάρα	Three-toed Woodpecker	Pic tridactyle	Picchio tridattilo	Drieteenspecht

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
118. <i>Galerida theklae</i>	Kortnæbbet Toplærke	Theklalærche	Κατσιλιέρης της δέκλας	Thekla Lark	Cochevis de Thékla	Capellaccia spagnola	Thekla Leeuwerik
119. <i>Melanocorypha calandra</i>	Kalanderlærke	Kalanderlærche	Βουνογαλιάταρα	Calandra Lark	Alouette calandre	Calandra	Kalanderleeuwerik
120. <i>Lollula arborea</i>	Hedelærke	Heidelærche	Δεντροσταρήθων	Woodlark	Alouette lulu	Tottavilla	Boomleeuwerik
121. <i>Calandrella brachydactyla</i>	Korttræt Lærke	Kurzehenlærche	Μικρογαλιάντρα	Short-toed Lark	Alouette calandrelle	Calandrella	Kortteenleeuwerik
122. <i>Anthus campestris</i>	Markpiber	Brachpiber	Ναμοκελάδα	Tawny Pipit	Pipit rousseliae	Calandro	Duinpieper
123. <i>Troglodytes troglodytes fridiariensis</i>	Gærdesmutte (Fair Isle underart)	Zaunkönig (Fair Isle-Unterart)	Τουποφράχτης (υποείδος της v. Φαίπ)	Wren (Fair Isle subspecies)	Troglodyte mignon (sous-espèce de Fair Isle)	Scricciolo (sottospecie delle isole Fair Isle)	Winterkoning (ondersoort van Fair Isle)
124. <i>Luscinia svecica</i>	Blåhals	Blaukehlchen	Γαλαζολαίμης	Bluethroat	Gorgebleue à miroir	Pettazzurro	Blauwborst
125. <i>Oenanthe leucura</i>	Sørgestenpikker	Trauersteinschmätzer	Μαυροπετρόκλης	Black Wheatear	Traquet rieur	Monachella nera	Zwarte Tapuit
126. <i>Acrocephalus paludicola</i>	Vandsanger	Seggenröhrsänger	Καρηκοποταμίδα	Aquatic Warbler	Phragmite aquatique	Pagliarolo	Waterrietzanger
127. <i>Acrocephalus melanopogon</i>	Tamarisksanger	Mariskensänger	Μουστακοποταμίδα	Mustached Warbler	Lusciniolle à moustaches	Forapaglie castagnolo	Zwartkoprietzanger
128. <i>Hippolais olivetorum</i>	Olivensanger	Olivenspötter	Λιοστριτοίδα	Olive-tree Warbler	Hypolais des oliviers	Canapino levantino	Griekse Spotvogel
129. <i>Sylvia sarda</i>	Sardinsk Sanger	Sardengrasmücke	Σαρδοτσιροβάκος	Marmora's Warbler	Fauvette sarde	Magnanina sarda	Sardinijs Grasmus
130. <i>Sylvia rueppelli</i>	Sortsrubet Sanger	Maskengrasmücke	Μουστακοτσιροβάκος	Rüppell's Warbler	Fauvette de Rüppell	Silvia del Rüppell	Rüppells Grasmus
131. <i>Sylvia undata</i>	Provincesanger	Provencegrasmücke	Προβηγκοτσιροβάκος	Dartford Warbler	Fauvette pitchou	Magnanina	Provençaalse Grasmus
132. <i>Sylvia nisoria</i>	Høgesanger	Sperbergrasmücke	Ψαλοτσιροβάκος	Barred Warbler	Fauvette épervière	Bigia padovana	Sperwergrasmus
133. <i>Sitta whiteheadi</i>	Korsikansk Spætmeise	Korsenkleiber	Κορσικοτσιροπανάκος	Corsican Nuthatch	Sittelle corse	Picchio muratore corso	Zwartkopboomklever
134. <i>Sitta krueperi</i>	Krüper Spætmeise	Krüpers Kleiber	Τουρκοτσιροπανάκος	Krüper's Nuthatch	Sittelle de Krüper	Picchio muratore del Krüper	Krüpers Boomklever
135. <i>Ficedula parva</i>	Lille Fluesnapper	Zwergschnäpper	Νανομυγοχάφτης	Red-breasted Flycatcher	Gobemouche nain	Pigliamosche pettirosso	Kleine Vliegenvanger
136. <i>Ficedula albicollis</i>	Hvidhalset Fluesnapper	Halsbandschnäpper	Κρικομυγοχάφτης	Collared Flycatcher	Gobemouche à collier	Balia dal collare	Withalsvliegenvanger

	Dansk	Deutsch	Ελληνικά	English	Français	Italiano	Nederlands
137. <i>Ficedula semitorquata</i>	Halvkrave Fluesnapper	Halbringschnäpper	Δρυομυγοχάρτης	Semi-collared Flycatcher	Gobemouche à semi-collier	Balia del mezzo collare	Balkanvliegen- vanger
138. <i>Lanius minor</i>	Rosenbrystet Tornskade	Schwarzstirnwürger	Γαϊδουροκεφαλάς	Lesser Grey Shrike	Pie-grièche à poitrine rose	Averla cinerina	Kleine Klapekster
139. <i>Lanius collurio</i>	Rødrygget Tornskade	Neuntöter	Αετομάχος	Red-backed Shrike	Pie-grièche écorcheur	Averla piccola	Grauwe Klauwier
140. <i>Emberiza cineracea</i>	Gulgrå Værbling	Kleinasiatische Ammer	Σμυρνοτσιγλόνο	Cinereous Bunting	Bruant centré	Zigolo cinereo	Smyrna Cors
141. <i>Emberiza hortulana</i>	Hortulan	Ortolan	Βλάχος	Ortolan Bunting	Bruant ortolan	Ortolano	Ortolaan
142. <i>Emberiza caesia</i>	Rustværbling	Grauer Ortolan	Σκουροβλάχος	Cretzschmar's Bunting	Bruant cendrillard	Ortolano grigio	Bruinkeelortolaan
143. <i>Loxia scotica</i>	Skotsk Korsnæb	Schottischer Kreuzschnabel	Σταυρομύτης της Σκωτίας	Scottish Crossbill	Beccroisé d'Écosse	Scorzese Crociere	Schotse Kruisbek
144. <i>Pyrrhonorax pyrrhonorax</i>	Alpekrage	Alpenkrähe	Κοκκινοκαλιακού- δα	Chough	Crave à bec rouge	Gracchio corallino	Alpenkraai